

24

ZBIÓR

URZĄDZEŃ I WIADOMOŚCI

TYCZĄCYCH SIĘ

UBEZPIECZEŃ

w Królestwie Polskiem.

Zeszyt 1.

WARSZAWA.

Drukiem STANISŁAWA STRĄBSKIEGO,
przy ulicy Bednarskiej Nr. 2090.

— 00 —
1844.

Z powodu nastąpięego, w skutku Najwyższego Ukazu z dnia 29 grudnia (10 stycznia) roku 184²/₃, rozprzestrzenienia zakresu działań Dyrekcyi Ubezpieczeń, przez ustanowienie, pod jęj bezpośrednim zarządem, nowych rodzajów Zabezpieczeń i Kass Oszczędności; tudzież, dla łatwiejszego osiągnięcia zamiarów Rządu w obznajomieniu mieszkańców Królestwa z korzyściami, jakie im zapewnia uczestnictwo w różnych instytucjach Ubezpieczeń i Kass Oszczędności: Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych, Reskryptem z dnia 29 stycznia (10 lutego) r. 1844 Nr. 921/3023, upoważniła Dyrekcyą Ubezpieczeń, do ogłaszania drukiem Zbioru przepisów wszystkich rodzajów zabezpieczeń, w miarę wydawania nowych ustaw i urzędzeń, które tworzyć będą ogół wiadomości do zarządu Dyrekcyi odnoszących się.

W wykonaniu tego, Zbiór pomieniony postanowiła Dyrekcyja Ubezpieczeń wydawać zeszytami, około 5^{ciu} arkuszy zawierającami. Sześć takich zeszytów złożą tom, opatrzony oddzielnym tytułem i spisem rzeczy.

Zeszyty wychodzić będą w terminach nieoznaczonych.

Cena jednego zeszytu: kop. 15.

ZBIÓR

URZĄDZEŃ I WIADOMOŚCI

TYCZĄCYCH SIĘ

UBEZPIECZEŃ

w Królestwie Polskiem.

Tom I.

WARSZAWA.

Drukiem Stanisława Strąbskiego,
przy ulicy Bednarzkiej Nr. 2690.

1844.

25220

II

Praskowski 10. X 1933

Wolno drukować, z warunkiem złożenia prawem przepisanych exemplarzy w Komitecie Cenzury.

Warszawa dnia 19 Czerwca (1 Lipca) 1844 r.

Cenzor Starszy i Naczelnik K. C. W.
Niezabitowski.

15,

X-57063
25220 II

I.

WIADOMOŚĆ

o dotychczasowych Instytucjach ubezpieczających w Królestwie Polskiem.

Nieszczęścia i niepomysłne wypadki losu, które tak często niewczą usiłowania i zabiegi rządnej przemysłowości, nie dadzą się ani usunąć ani odwrócić; a pojedynczy człowiek, własnym siłom zostawiony, przez pracę całego życia, nie może nieraz nagrodzić straty, w ciągu jednej chwili, przez nieszczęśliwy przypadek zrzędzonej.

Gdzie siła pojedynczego człowieka ulega, gdzie jednego zasilki są za słabe aby nagrodzić poniesioną stratę; tam połączenie sił i zasilków wielu ludzi, nieraz grożącemu nieszczęściu odpór, i po wydarzeniu onegoż skuteczną pomoc dać może. To przekonanie dało początek zawiązywaniu się stowa-

rzyszeń wzajemnego ubezpieczenia się od klęsk i strat, na które majątki skutkiem losowych wypadków są narażone. Stowarzyszenia te opierały się zawsze na tój głównej zasadzie: że wielu ma ratować jednego; że zrzadzona przez wypadek losowy szkoda w jednej własności, ma być pokryta, za pomocą składki, na wszystkie ubezpieczone własności rozłożonej. A gdy samo nawet następstwo klęsk i nieszczęść da się pod rachuby podciągnąć; i gdy z doznanych strat można naprzód obliczyć straty nadal zdarzyć się mogące, Stowarzyszenia ubezpieczające przyjęły tę zasadę: iż, zamiast dawania składek, tylko w razie i po wydarzonem nieszczęściu, będą zbierać od uczestników swoich ciągle składki, do wysokości zrzadzonych szkód zastósowane, któreby służyć mogły do wynagradzania strat następnych.

Dzisiaj stanęły już instytucye ubezpieczające, we wszystkich krajach cywilizowanych, na takim stopniu rozwinięcia i udoskonalenia, iż wszelką własność od wszelkiego rodzaju strat i uszkodzeń zasłaniają; że, ściśle obliczając składki ubezpieczające według już doznanych nieszczęść, umieją uzbierać, bez wyciążenia zasiłków uczestników swoich, fundusz dostateczny na wynagrodzenie szkód przez losowe wypadki zrzadzanych; i że się stały témsamém rękojmią całości majątków, o ile upadek ich nie jest skutkiem nierządu, nieumiejętności i rozrzutności właścicieli.

Niniejszy zbiór urządzeń i wiadomości, dotyczących się ubezpieczeń, okazuje, jaki jest stan obecny tych instytucyj w kraju naszym. Za najwłaściwszy zaś wstęp do obrazu tój gałęzi administracyi, posłużyć może następujący rys ogólny tego rodzaju instytucyj w Królestwie od pierwszego ich zawiązku aż do chwili obecnej.

Jak wszędzie, tak i tutaj ubezpieczenie budowli od szkód przez pożary zrzadzanych, było pierwszym rodzajem ubezpieczenia w kraju zaprowadzonym. Rząd Pruski ustanowił je, pod nazwą Towarzystwa Ogniwego, w części kraju Prussa-

mi południowemi zwanéj; a to przez dwa Edykta Królewskie, jeden z dnia 21 kwietnia 1803 roku Towarzystwo Ogniove miast, a drugi z 1 czerwca 1804 roku Towarzystwo dla wsi ustanawiające.

Pierwsza z tych instytucyj weszła w wykonanie od dnia 1 czerwca, a druga od dnia 1 grudnia 1804 roku.

Podług Ordynacyi czyli Regulaminów dla Towarzystwa Ogniowego pod powyżéj wymienionemi datami wydanych:

Administracya Towarzystwa Ogniowego miast i wsi zostawała pod zarządem dwóch oddzielnych Dyrekcyj Głównych, t. j. Warszawskiej i Poznańskiej; a pod zwierzchnictwem Departamentu Pruss południowych w Dyrektoryum Generalném.

Do Dyrekcyi Warszawskiej należały powiaty w teraźniejszém Królestwie Polskiem: Warszawski, Gostyński, Łęczycki, Rawski i Sochaczewski. Do Dyrekcyi Poznańskiej, powiaty: Kaliski, Koniński, Piotrkowski, Sieradzki, Wieluński i Kujawski. W każdym powiecie, była Dyrekcyja Szczegółowa Towarzystwa Ogniowego, pod zarządem ówczasowego Landrata; pobór zaś składek uskuteczniany był przez Exaktora powiatowego.

Wszelkie zabudowania jakiegokolwiekbądź własności, położone na gruncie lub w terytoryum miasta, tudzież w dobrach Rządowych, Ekonomicznych i Instytutowych, do Towarzystwa Ogniowego z obowiązku należeć musiały; właścicielom zaś dóbr dziedzicznych zostawioną była wolność należenia lub nie do tegoż Towarzystwa.

Składki, tak na miasta, jako i na wsie, stanowione były, w miarę potrzeby, na wynagrodzenie wynikłych pogorzelei i na pokrycie kosztów administracyi. Jeżeli znaczne wydarzały się pogorzele, rozpisywano je, po upłynieniu każdego kwartału; jeżeli zaś nie było znaczniejszych pogorzelei, po upłynieniu każdego półrocza.

Wynagrodzenia z funduszków Towarzystwa Ogniewego płacone, nie mogły być użyte pod żadnym względem na inny cel, jak tylko na odbudowanie pogorzałych zabudowań.

Spalenie miast przez wojsko nieprzyjacielskie, wyjętém było od wynagrodzenia z funduszków Towarzystwa Ogniewego.

Po zmianie Rządu, w r. 1807, wydała już ówczesna Kommissya Rządzająca, pod dniem 4 czerwca t. r., urządzenie utrzymujące Towarzystwo Ogniewe, przez Rząd Pruski zaprowadzone; którém, uznając ustawę ogniową za dogodną dla kraju, poczyniła w niej następujące zmiany:

W miejsce dwóch oddzielnych Dyrekeyj Głównych Warszawskiej i Poznańskiej, ustanowioną została jedna Administracya Generalna Towarzystwa Ogniewego dla ówczesowych Departamentów Warszawskiego, Kaliskiego i Poznańskiego, pod bezpośredniem zwierzchnictwem Dyrekeyi Policji Krajowej.

Dla zapewnienia każdego należącego do Towarzystwa Ogniewego, jaką składkę opłacać winien od zabezpieczonej wartości zabudowań, postanowiono raz na zawsze stałą składkę, w dwóch ratach półrocznych opłacać się mającą, a niemogącą być pod żadnym względem podwyższoną.

Włożono za obowiązek ówczesowym Izbow Wykonawczym, aby wszelkie czynności Towarzystwa Ogniewego i korespondencye z Administracyą Generalną tegoż Towarzystwa, bez osobnego za to wynagrodzenia, dopełniały; i wszelkim jęj rekwizycyom, jako też rozporządzeniom, zadosyć czyniły.— Podobnież exakeye powiatowe obowiązane zostały trudnić się poborem składek ogniowych, z nich rachunki oddzielne prowadzić, i za bezpieczeństwo tychże funduszków z kaucyi złożonej Skarbowi odpowiadać.

Zabudowania po miastach podzielone zostały, co do opłaty składek, na dwie klasy, tojest: budowli całkiem murowanych, i wszelkich innych z drzewa lub w pruski mur czyli wiązarek stawianych.

Podług tych zasad zawiadywane było Towarzystwo Ognio-
we przez cały ciąg trwania Księstwa Warszawskiego, i Rząd
ówczesny nie wydał żadnych nowych rozporządzeń w tym
przedmiocie, wyjąwszy dwa reskrypta Ministra Spraw We-
wnętrznych w 1808 i 1809 r. wydane, i na decyzjach
Rady Stanu oparte, mocą których toż Towarzystwo rozcią-
gnięte zostało do Departamentów Płockiego i Łomżyńskiego,
z powodu, że Towarzystwo Ogniove Kwidzyńskie wypowie-
działo mieszkańcom tych Departamentów dalsze przyjmowanie
ubezpieczeń. Wszakże Rząd Księstwa Warszawskiego nie roz-
ciągnął dobrodziejstwa Towarzystwa Ogniowego do Departa-
mentów po-austriackich, które dopiero w r. 1817 pod ogólne
prawo podciągnięte zostały.

W pierwszych latach Królestwa nie zaprowadzono także żad-
nej zmiany w zasadach Towarzystwa Ogniowego, aż gdy
doświadczenie przekonało, że zasada, przez urządzenie Kom-
missyi Rządowej przyjęta, pobierania stałej składki od ubez-
pieczonych budowli, bez względu na szkody przez pożary
zrządzone, koniecznie też Instytucją do upadku przywieść
musiała. W ciągu bowiem lat dziesięciu, od roku 1807
do 1816, okazało się, że stała składka, której nie można było
podwyższać, nie wystarczała nigdy na pokrycie szkód przez
pożary zrządzonych i kosztów administracyi: tak dalece, że
w tym ostatnim roku znalazło się Towarzystwo Ogniove w nie-
możności zadosyćuczynienia swoim zobowiązaniom; i że sto-
warzyszonym należało się około półtrzecia miliona złotych, na
których zapłacenie żadnego funduszu nie było. Ten stan rze-
czy wywołał Postanowienie Namiestnika Królewskiego, pod
dniem 9 lipca 1816 r. wydane, stanowiące: iż doówczasowe
Towarzystwo Ogniove, z dniem ostatnim grudnia tegoż roku,
zostaje rozwiązane; i że, w jego miejsce, od dnia 1 stycznia
1817 r., zaprowadzone będzie, w całym Królestwie Polskim,
nowe Towarzystwo Ogniove, podług zasad następujących:

W miejsce Administracyi Generalnej Towarzystwa Ognio-
wego, ustanowiono Dyrekcyą Generalną Towarzystwa Ognio-
wego przy Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Po-
licyi.

Do nowego Towarzystwa Ogniowego w Królestwie Polskiem,
od dnia 1 stycznia 1817 r., miały obowiązek należeć wszy-
stkie miasta, które do dawnego Towarzystwa należały, tudzież
dobra Rządowe i Instytutowe; właścicielom zaś dóbr dziedzic-
znych w dawném Towarzystwie ubezpieczonych, zostawiono
wolność należenia, lub nie, do nowego Towarzystwa. Miasta i
wsie, które do dnia 1 stycznia 1817 r. nie należały do Towa-
rzystwa, postanowiono przyjmować do ubezpieczenia w mia-
rę, jak ich taxi i kadastra ułożone i nadesłane będą.

Zabudowania po miastach, co do ich funduszków, podzielono
na dwie klasy, z których z każdej oddzielne rachunki prowa-
dzone i fundusze każdej klasy dotyczące, na téjże tylko po-
trzeby użyte być mogły.

Oddzielono fundusze wsi od miast, z których oddzielne rachun-
ki prowadzić, i tylko na właściwe potrzeby wsi obracać po-
stanowiono.

Zabudowania klasy II po miastach podzielono, co do opła-
ty składek, na dwa oddziały, w miarę mniejszego lub większe-
go niebezpieczeństwa od ognia.

Ustanowiono dwojaką składkę, tojest: stałą, w dwóch ra-
tach półrocznych pobiierać się mającą; i dodatkową, w miarę
potrzeby.

Z dniem ostatnim grudnia każdego roku, rachunki Kassy Ge-
neralnej Towarzystwa Ogniowego zamknięte, i po dopełnionj
pierwszej rewizyi przez Kommissarzy do tego przeznaczyć się
mających, do Izby Obrachunkowej odsyłane były.

Na mocy takowych rachunków, Dyrekcyja Generalna obo-
wiązaną była, w następnych trzech miesiącach, układać stan
funduszków z roku upłynionego; i, po zatwierdzeniu takowego

przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych, przez piśma ogłosić.

Gdy ze stanu funduszków okazało się, że składka zwyczajna na zapłacenie całkowite wszystkich zdarzonych w tym roku pogorzeli nie wystarczała, mocną była Dyrekeya, za upoważnieniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych, rozpisać na rok następny nadzwyczajną składkę dodatkową; przeciwnie zaś, jeżeli się okazała przewyżka przychodu nad wydatki, składka stała w roku następnym o tyle zmniejszoną być miała.

Żadne długi dawnego Towarzystwa Ogniwego, nowo-zaprowadzonego obciążać nie miały; lecz włożono na Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych obowiązek obmyślenia środków do zastąpienia niedostatku funduszków dawnego Towarzystwa, na wynagrodzenie całkowite wszystkich pogorzeli, w miastach i wsiach do końca r. 1816 zdarzonych. Długi te nie mogły być zaspokojone z bieżących funduszków Towarzystwa; rozpisanie nadzwyczajnych składek na ich umorzenie przechodziło zakres Władz Administracyjnych: — ważny ten przedmiot został przeto przedstawiony Najwyższej decyzyi N. Pana, który, w troskliwości swojej o dobry stan mieszkańców Królestwa, niewypłaceniem zaległych wynagrodzeń ogniowych na znaczne straty narażonych, raczył, w roku 1840 pod dniem 16/28 kwietnia, wydać Ukaz zarządzający umorzenie w mowie będącego długu w sposób następujący:

Poleconém zostało Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych obliczyć dług dawnego Towarzystwa; i, porównawszy go z kapitałami i pozostałymi własnościami tegoż Towarzystwa, ustanowić summę należytości pogorzelcom po rok 1816 niewypłaconych. Po ustanowieniu téj summy, miała Rada Administracyjna zarządzić rozpisanie składek nadzwyczajnych na wszystkie budowle, tak obecnie ubezpieczone, jako i nieubezpieczone, w miastach i we wsiach: z zastrzeżeniem, aby te składki nie przewyższały czwartéj części rocznej najniż-

szej opłaty ogniowej; i aby jej pobór trwał tylko dopóty, dopóki dług całkowicie zaspokojony nie zostanie.

W wykonaniu tego Ukazu, wydała Rada Administracyjna pod dniem 19 listopada (1 grudnia) 1840 r. Postanowienie, które, oznaczywszy sumę długu dawnego Towarzystwa, upoważnia Dyrekcyą Generalną Towarzystwa Ogniowego do uskutecznienia rozpisu składek według wartości budowli, w stosunku dwóch groszy od sta złotych, co odpowiadało jednej czwartej najniższej składki; a to bez różnicy klass zabudowań, zarówno w miastach jako i we wsiach. Składki te pobierane być mają przez lat sześć; a wypłaty wynagrodzeń, bez obowiązku odbudowania uskuteczniane, także w ciągu lat sześciu dopełnione będą w tej samej kolei, w jakiej następowały pogorzele przed rokiem 1816.

Z powodu pominięcia w przepisach nowego Towarzystwa Ogniowego, od roku 1817 zaprowadzonego, zastrzeżenia dawniejszemi urządzeniami objętego, iż pogorzele z klęsk wojennych wynikłe, nie należą do wynagrodzenia z Towarzystwa Ogniowego, Rada Administracyjna Królestwa, stosownie do objawionej sobie przez odezwę Ministra Sekretarza Stanu, Wo-
li Najjaśniejszego Pana, postanowieniami swemi z dnia $\frac{3}{15}$ czerwca 1832 r., dnia $\frac{5}{17}$ listopada 1834 r., i dnia $\frac{4}{16}$ czerwca 1835 r., zadecydowała, aby wartość domów i wszelkich zabudowań, po miastach i wsiach, w Towarzystwie Ogniowym zabezpieczonych, w r. 1831 przez wojsko spalonych, lub rozebranych i następnie spalonych, na sumę złp. 5,328,980 gr. 21 czyli R. sr. 799,347 kop. $10\frac{1}{2}$ obrachowaną, z fundusów właściwych Towarzystwa Ogniowego, przy zachowaniu zwykłych temuż Towarzystwu służących przepisów, wynagrodzoną była.

Że zaś z powodu nieudowodnienia strat poniesionych, lub niezgłoszenia się właściwych Interessentów w terminach oznaczonych, umorzono złp. 34,375 gr. 27, pozostało się tylko do

wynagrodzenia złp. 5,294,604 gr. 24, czyli R. sr. 794,190 kop. 72, które powiększłej części zapłacone zostały.

Postanowieniem Rady Administracyjnój Królestwa, z dnia 10/22 października 1833 r., zaprowadzoném zostało Towarzystwo ubezpieczenia ruchomości od pożaru.

Zasadą téj Instytucyi było przyjmować do ubezpieczenia, w zabudowaniach jakiegobądź rodzaju, wszelkie przedmioty ruchome, wyłączając kosztowności; składkę zaś pobierać z góry za cały przeciąg czasu żadanego ubezpieczenia, stosownie do grożącego niebezpieczeństwa, według taryfy, na każdy rok przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych zatwierdzanej.

Warunki, w r. 1834, na zasadzie Postanowienia Rady Administracyjnój, ułożone przez Dyrekcyą, a przez Kommissyą Rządową zatwierdzone, do końca r. 1841, częściowo, przez ogłaszanie dodatkowych przepisów, zmieniane były. Z początkiem r. 1842, przepisy ubezpieczenia ruchomości, uporządkowano i w jedną całość zebrano.

Instytucya ubezpieczenia ruchomości, w początkach swego istnienia, szukać musiała zasiłku od funduszów ubezpieczenia budowli. W późniejszym czasie, przez przyjęcie zasady, aby część straty, jaka poniesioną być może, w miarę grożącego niebezpieczeństwa, pozostawała na ryzyko samego właściciela, przez co liczba pogorzeli znacznie zmniejszyła się, instytucya ta, nie tylko wypłaciła się z zaciągniętego długu; ale nadto obecnie posiada znakomity kapitał zapasowy.

Taki był stan Instytucyj ubezpieczających w Królestwie do r. 1842, w którym, na przedstawienie JO. X. Warszawskiego Namiestnika Królestwa, raczył Najjaśniejszy Pan wydać Ukaz, otwierający nowy zawód dla téj ważnej części Służby Rządowej. Utworzoną bowiem została, pod powagą i rękojmią Rządu, dobroczynna instytucya, mająca na celu połączenie, pod zarządem jednéj Władzy, wszelkich rodzajów ubezpieczeń, jakie dotąd w różnych krajach są zaprowadzone. A która w tém ma

wyższość nad wszelkimi tego rodzaju zakładami: że nie stowarzyszenia prywatne, lecz Rząd kraju poręcza za ubezpieczenia i nienaruszalność funduszów; i że to czyni, bez zamiaru ciągnięcia jakiegobądź dochodu skarbowego z tego źródła, które zagranicą jest przedmiotem nader zyskowych spekulacji prywatnych stowarzyszeń.

II.

Ukaz Najjaśniejszego Pana, stanowiący Dyrekcyą Ubezpieczeń.

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.

Z Bożej Łaski,

MY MIKOŁAJ I.

Cesarz i Samowładca Wszech Rossyi, Król Polski,

&c. &c. &c.

Chcąc dać większą rozciągłość Instytucyi Ubezpieczeń, na przedstawienie Rady Administracyjnój Naszego Królestwa Polskiego,

Postanowiliśmy i stanowimy:

Artykuł 1. Dyrekcyi Towarzystwa Ogniewego w Królestwie Polskiem, dotąd wyłącznie zajętej ubezpieczeniem od strat, z pożarów wynikających, porucza się, prócz tego, zarząd i innych rodzajów zabezpieczenia, a mianowicie :

1. Zabezpieczenia dochodów na czas życia;
2. Od gradobicia;
3. Od pomoru na bydło;
4. Od strat przy splanie produktów; i t. p.: a to w miarę, jak Instytucye te, przez Rząd za potrzebne uznane, i ustanowione będą.

Nadto:

5. Tęż Dyrekcyi, powierza się zarząd Kass Oszczędności.

Art. 2. Rzeczona Dyrekcyja, przybiera odtąd nazwę *Dyrekcji Ubezpieczeń*; i pozostawać ma, jak dotąd, pod zwierz-

chnictwem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 3. Fundusze, należące do każdego rodzaju zabezpieczenia, są własnością respective Instytucyj; i mogą być użyte jedynie na cel, zasadniczymi Ustawami tychże, wskazany.

Rachunki, z wszelkich funduszów pod zawiadywaniem Dyrekcyi Ubezpieczeń zostających, szczegółowo, co do każdego rodzaju ubezpieczeń, układać się winne, ulegać mają rewizyi Najwyższej Izby Obrachunkowej.

Art. 4. Dyrekcyja Ubezpieczeń przedstawiać będzie stopniowo szczegółowe przepisy, rozwijające powierzone jej zakłady; tudzież ułoży wewnętrzną swoją Organizacyą: któreto urzędownia Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych, po rozważeniu swoim, podawać ma do zatwierdzenia Radzie Administracyjnój Królestwa.

Art. 5. Wykonanie niniejszego Ukazu, który w Dzienniku Praw umieszczony być ma, poleca się Radzie Administracyjnój.

Dan w Petersburgu, dnia 29 grudnia (10 stycznia) 184 $\frac{2}{3}$ r.

(Podpisano) **MIKOŁAJ.**

Przez Cesarza i Króla,
Minister Sekretarz Stanu, *Ig. Turkull.*

III.**Postanowienie Rady Administracyjnej przepisujące
Organizacyą Dyrekeyi Ubezpieczeń.****W Imieniu Najjaśniejszego****MIKOLAJA I.****Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego,****&c. &c. &c.****Rada Administracyjna Królestwa Polskiego.**

W zastosowaniu się do art. 4^{go} Ukazu Najwyższego, z dnia 29 grudnia (10 stycznia) 1842³/₄ roku, Rada Administracyjna Królestwa przepisuje następującą Organizacyą Dyrekeyi Ubezpieczeń:

TYTUŁ I.**Skład Dyrekeyi.****Artykuł 1.** Do składu Dyrekeyi Ubezpieczeń należą:

Prezes,

Radcy kierujący Wydziałami,

Naczelnik Kontrolli i Rachunkowości,

Naczelnik Kancellaryi.

Nadto Dyrekeya ma potrzebną liczbę Urzędników i Officyalistów, podług etatu, corocznie przez Radę Administracyjną Królestwa potwierdzanego.

Art. 2. Urzędnicy i Officyaliści Dyrekeyi, dopóki ogólne przepisy o klasyfikacyi i mianowaniu urzędników Najwyżej potwierdzone nie zostaną, mianowani będą jak następuje: *W*

a) Przez Radę Administracyjną Królestwa, na przedstawienie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, Prezes i Radcy kierujący Wydziałami.

b) Przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na przedstawienie Dyrekcyi Ubezpieczeń, przy zachowaniu szczególnego względu na kandydatów przez nią podanych, wszyscy inni, do włączenie klasy X dotychczasowej klasyfikacyi urzędów.

c) Przez Dyrekcyą Ubezpieczeń, ci nakoniec, których miejsca niższe są od klasy X; tudzież woźni i posługacze.

TYTUŁ II.

Podział prac Dyrekcyi.

Art. 3. Dyrekcyą Ubezpieczeń dzieli się na Wydziały:

1. Zabezpieczenia budowli od pożarów w miastach;
2. Zabezpieczenia budowli od pożarów we wsiach;
3. Zabezpieczenia ruchomości od pożarów; tudzież na
4. Służbę ogólną wewnętrzną i zewnętrzną, wszystkim Wydziałom wspólną, do której należą:

1. Co do służby wewnętrznej:

a) Biuro Kontrolli i Rachunkowości, prowadzące kontrolę ogólną i szczegółową wpływów i wydatków, kontrolę główną ubezpieczeń i rachunkowość ogólną;

b) Kassa Główna Ubezpieczeń, pod zawiadywaniem Kasjera i Kontrollera, obowiązanych do złożenia kaucyi;

c) Czynności Budownicze;

d) Czynności Prawne;

e) Kancellarya i posługa biurowa.

II. Co do służby zewnętrznej:

f) Radcy Powiatowi, urzędujący bezpłatnie; wybierani przez Dyrekcyą, z pomiędzy ubezpieczonych właścicieli nieruchomości; i, na jej przedstawienie, przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na lat trzy mianowani. Ci Radcy będą używać praw i prerogatyw do służby obywatelskiej przywiązanych.

g) Inspektorowie objazdowi, po jednym na każda Gubernią.

h) Rachmistrze, przy każdym Rządzie Gubernialnym, przy

Magistracie Miasta Warszawy; i po jednym, przy każdym Naczelniku Powiatowym.

Art. 4. Ustanowiony, w rozwinięciu Ukazu Najwyższego, z dnia 16 (28) kwietnia 1840 roku, Wydział dawnego Towarzystwa Ogniwego, utrzymuje się w Dyrekeyi Ubezpieczeń, pod kierunkiem właściwego Radcy, do czasu ukończenia tych czynności.

Art. 5. W przyszłości, w miarę rozwijania się i zaprowadzania innych rodzajów zabezpieczenia, liczba Wydziałów, art. 4 oznaczonych, będzie mogła być powiększoną, za upoważnieniem Rady Administracyjnej Królestwa.

TYTUŁ III.

Obowiązki i attrybucye Dyrekeyi.

Art. 6. Dyrekeya Ubezpieczeń zostaje pod zwierzchnictwem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych; lecz zarazem jest Władzą bezpośrednio kierującą wszelkimi ubezpieczeniami, pod jój zarząd oddanemi.

Art. 7. Dyrekeya przyjmuje wszelkie rodzaje ubezpieczeń przez Rząd ustanowione; tudzież odbiera wpływy do Kass Oszczędności; ustanawia, przyznaje, i do wypłaty przekazuje wynagrodzenia lub należności, przypadające za straty poniesione z wypadków losowych, będących przedmiotem zabezpieczenia; zarządza zwrot funduszów do Kass Oszczędności złożonych. Wszystko to spełnia w ścisłym zastosowaniu się do przepisów, dla każdego rodzaju zabezpieczenia wydanych.

Art. 8. Dyrekeya układa taryfy składek dla wszystkich rodzajów zabezpieczenia, i takowe do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych przedstawia. A po uzyskaném zatwierdzeniu, sporządza rozpisy śladek, pobrać się powinny, i zarządza pobór.

Art. 9. Dyrekeya pilnuje wpływu opłat należnych, przeitrzega ich całości; zasądza defekta, i przedsięwzięrze środki do sch ściągnięcia. W miarę uznania niewymagalności niedoborów, wykazy ich przedstawia Kommissyi Rządowej Spraw

Wewnętrznych i Duchownych do potwierdzenia; po utrzymaniu zaś takowego, wydaje do ich umorzenia odpowiednie rozporządzenia.

Art. 10. Projekt do corocznego etatu wydatków na administracyą Ubezpieczeń, układa i przedstawia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, dla wyjednania zatwierdzenia Rady Administracyjnej Królestwa. Po zatwierdzeniu zaś, takowy w wykonanie wprowadza; tudzież dysponuje funduszami, w potwierdzonych etatach do jęj rozporządzenia oddanemi: a to z zachowaniem ogólnych przepisów rachunkowych.

Art. 11. Wszelkie oszczędności, w ciągu roku osiągnięte, na funduszach oznaczonych etatem, przez Radę Administracyjną potwierdzonym, jako już na koszt administracyi wydzielone, mogą być użyte przez Dyrekeyą na pomoc i ulepszenie służby, za poprzedniem uzyskaniem na to zezwolenia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 12. Stosownie do art. 4 Ukazu Najwyższego, z dnia 29 grudnia (10 stycznia) 1842 $\frac{2}{3}$ roku, Dyrekeya układa projekta do nowych urzędzeń i instrukcyj, lub do uzupełnienia i zmiany istniejących; i takowe przedstawia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 13. Z obowiązku przestrzegania całości funduszków, zarządowi jęj powierzonych, Dyrekeya śledzi uchybienia i wymierza kary, przepisami ubezpieczeń postanowione; czuwa, aby nadużycia i działania podstępne na szkodę funduszków zabezpieczeń nie następowały; a w razie ich wykrycia, przedsięwzięte środki do zasłonięcia tychże funduszków od szkód wyniknąć mogących, lub do odzyskania strat zrządzonych, oraz znosi się z Władzami Sądowymi we względzie ukarania winnych. A

Art. 14. Dyrekeya ma prawo znaglić środkami, w przepisach ogólnych dozwolonemi, a nawet zawiesić w urzędowaniu każdego urzędnika i officyalistę do jęj zarządu należącego, w razie niewykonania jęj rozkazów, lub popełnionego naduży-

cia. Lecz względem tych urzędników, którzy, wedle art. 3, ustępów *a*, *b*, przez wyższą Władzę mianowani, po zasuspendowaniu ich, najdalej w dniu 14, odnosi się do Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych po dalszą decyzją; a co do tych, którzy, wedle tegoż art. 3, ustępu *c*, od jej nominacyi zależą, wydaje stanowczą decyzją; i, w miarę winy, do oddania pod sąd kwalifikuje.

Art. 15. Urzędników i Officyalistów, przez siebie mianowanych, Dyrekcyja od służby uwalnia; a innych, od nominacyi wyższej zależących, przedstawia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych do uwolnienia. Udziela urlopy Urzędnikom zarządu swego w kraju na dni 8; nadto, w razie prawniej ich nieobecności, lub niemożności pełnienia obowiązków, urzędują zastępstwo.

Art. 16. Ma bezpośredni nadzór nad Kasą Główną Ubezpieczeń, i z odbywanych rewizyj peryodycznych, tudzież nadzwyczajnych, protokoły przedstawia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 17. Rachunki z poboru i szafunku wszelkich funduszów, pod zarządem jej zostających, Dyrekcyja składa corocznie Najwyższej Izbie Obrachunkowej, w terminie przepisami rachunkowemi oznaczonym.

Art. 18. Układa sprawozdania z obrotu funduszów, podaje takowe do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, i ogłasza przez pisma publiczne; tudzież przedstawia téjże Kommissyi Rządowej rapporta roczne z działań swoich.

Art. 19. Decyzye Dyrekcyi Ubezpieczeń, w przedmiotach zarządowi jej powierzonych, wydane, są stanowcze; jednakże służy prawo każdemu odwołania się od tychże do Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych. Odwoływanie się w drodze łaski, aby pozyskać to, co na mocy przepisów odmówioném zostało, następować nie może i przyjętém nie będzie.

Porządek działań Dyrekcyi.

Art. 20. Wszelkie czynności, dotyczące ubezpieczenia, przyznania wynagrodzeń, tudzież wypłat i użycia funduszków, niemniej wszelkie inne, nie mogące być uważane za czynności przygotowawcze, Dyrekcyja załatwia na posiedzeniach kolegialnie.

Art. 21. Posiedzeniom przewodniczy Prezes; lub, w jego nieobecności, Radea kierujący Wydziałem miast.

Art. 22. Komplet prawny posiedzeń składa się z trzech Członków, mających głos stanowczy; większość zdań stanowi decyzya, a równość zdań Prezydujący rozwiązuje.

Art. 23. Do posiedzeń, z głosem stanowczym, należą: Prezes, i Radey kierujący Wydziałami; z głosem zaś doradczym: Naczelnik Biura Kontrolli i Rachunkowości, i Naczelnik Kancellaryi.

Art. 24. Z każdego posiedzenia spisuje się protokół, w którym zamieszczają się wszelkie przedmioty na posiedzeniu decydowane. Protokoły te winny być przez wszystkich Członków obecnych podpisane, którzy też za decyzye niemi objęte są odpowiedzialni. Niedzielący zdania większości i pragnący uwolnić się od odpowiedzialności za zapadłą decyzyą, winien podać do protokołu powody, które go do tego skłaniają.

Art. 25. Gdyby Prezydujący uznał, że decyzyja, większością głosów postanowiona, przeciwna jest obowiązującym przepisom, lub szkodliwa Instytucyi, ma prawo wstrzymać wykonanie takowej; lecz całą rzecz obowiązany jest przedstawić do decyzyi Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 26. Korrespondencye i działania tymczasowe, przedsiębrane w celu przyspieszenia, udokładnienia i ukompletowania przedmiotu, pod stanowcze zadecydowanie przedstawić się mającego, jak równie rapporta o wykonaniu poleceń lub dla wiadomości składane, nie będą wnoszone na posie-

dzenia kollegialne, lecz ułatwiają się przez Prezesa, na przedstawienie Radcy właściwego Wydziału, lub Naczelników Biura Kontrolli i Rachunkowości, tudzież Kancellaryi.

Art. 27. Wszelkie expedyceye, czyli pisma wychodzące z Dyrekeyi, podpisuje Prezes; lub, z jego upoważnienia, właściwy Radca: kontrasyguje Naczelnik Kancellaryi.

TYTUŁ V.

Obowiązki Członków Dyrekeyi.

I. Prezes.

Art. 28. Prezes, jako Naczelnny Zwierzchnik Dyrekeyi, kieruje wszelkimi jej działaniami; baczy, aby obowiązujące przepisy były jak najściślej wykonywane, porządek biurowy zachowany, i wszelkie czynności z pośpiechem i jednostajnością załatwiane. Utrzymuje listę konduity urzędników, pod zwierzchnictwem jego zostających, i przedstawia ich do nagród.

Art. 29. Prezes dokładać winien wszelkiego starania, aby działania Dyrekeyi były rozszerzane i upowszechniane; tak, iżby zabezpieczenie od różnorodnych losowych wypadków na największą liczbę mieszkańców rozciągać się mogło.

Art. 30. Ma on szczególny nadzór nad Kasą Główną Ubezpieczeń, odbywa osobiście, lub przez wyznaczonego z pomiędzy Radców zastępcę, jej rewizye peryodyczne, i, w miarę potrzeby, nadzwyczajne; tudzież posiada klucz od skarbcu depozytowego.

II. Radcy kierujący Wydziałami.

Art. 31. Radca kierujący Wydziałem, prowadzi wszystkie czynności do jego Wydziału należące; nadaje im kierunek właściwy; czuwa, aby z pośpiechem, i zgodnie z obowiązującymi przepisami, były do decyzji i załatwienia przygotowane; oraz, aby porządek biurowy i jednostajność były zachowane: za co wszystko jest odpowiedzialnym.

Art. 32. Przygotowane, pod jego kierunkiem, przedmioty, wnosi na posiedzenia kolegialne; a korespondencje przygotowane i raporty, niewymagające stanowczej decyzji, przedstawia Prezesowi.

Art. 33. Odpowiedzialny jest za działania swoich podwładnych; za dokładność i zgodność ze stanem rzeczy, referatów, pod jego kierunkiem wypracowanych; za redakcją tychże; i za to wszystko, co przedstawia i podpisuje.

III. Naczelnik Kontrolli i Rachunkowości.

Art. 34. Naczelnik kierujący Biurem Kontrolli i Rachunkowości, prowadzi wszelkie czynności, odnoszące się do ogólnej kontrolli ubezpieczeń wpływów, szafunku i obrotu funduszków; odpowiedzialnym jest za ścisłe i porządne utrzymywanie Kontrolli i Rachunków do jego Biura należących, tudzież za dokładne prowadzenie ksiąg głównych ubezpieczenia.

Wszelkie przedmioty z Biura Kontrolli i Rachunkowości, wnosi na posiedzenia Dyrekcji.

IV. Naczelnik Kancellaryi.

Art. 35. Naczelnik Kancellaryi zarządza Ogólną Kancellaryą Dyrekcji; ma dozór nad Archiwum, składami, Dziennikiem i Expedyturą. Przestrzega we wszystkiemu porządku biurowego, czuwa nad pośpiechem w ułatwieniu interesów kancellaryjnych; i odpowiedzialnym jest za wierność i zgodność z decyzjami zapadłymi, expedycyji, które kontrasygnuje.

Art. 36. Naczelnik Kancellaryi prowadzi protokoły posiedzeń; utrzymuje inwentarz własności Dyrekcji, i za całość tegoż odpowiada; ma nadzór nad posługą biurową, czystością i bezpieczeństwem lokali biurowych; zbiera materiały do raportu rocznego, i układa takowy; wreszcie, wszelkie przedmioty, dotyczące służby, pod jego kierunkiem zostając, wnosi na posiedzenia kolegialne.

Art. 37. Szczegółowe obowiązki i odpowiedzialność wszystkich Urzędników i Officyalistów Dyrekcji, wskazane będą w urzędzeniu wewnętrznem, które Dyrekcya ułoży i Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych do zatwierdzenia przedstawi. Dla Radców zaś Powiatowych, Inspektorów Objazdowych i Rachmistrzów przy Rządach Gubernialnych, Magistracie Miasta Warszawy, tudzież przy Naczelnikach Powiatowych, Dyrekcya przepisze oddzielne Instrukcye; i takowe Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, do zatwierdzenia, przedstawi.

TYTUŁ VI.

Przepisy Ogólne.

Art. 38. Wydatki na Administracyą Ubezpieczeń, oznaczone Etatem, corocznie przez Radę Administracyjną Królestwa potwierdzanym, ponoszone będą, co do służby Wydziałów, przez fundusze właściwych rodzajów zabezpieczenia. Do ponoszenia zaś kosztów na służbę ogólną, wszystkie rodzaje zabezpieczenia przykładać się będą w stosunku, jaki Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na przedstawienie Dyrekcji, oznaczy.

Art. 39. Rządy Gubernialne, Magistrat Miasta Warszawy, Naczelnicy Powiatowi, i wszelkie inne niższe Władze Administracyjne Królestwa, obowiązane są wykonywać wezwania i zarządzenia Dyrekcji Ubezpieczeń; i są odpowiedzialne za niedopełnienie ściśle tych zarządzeń, na obowiązujących przepisach opartych.

Art. 40. Budowniczowie i Inżynierowie Gubernialni i Powiatowi, niemniej inni Budowniczowie i Inżynierowie, w miarę otrzymanych od Dyrekcji upoważnień, mocni są i obowiązani, na wezwanie prywatnych, dopełniać czynności budowniczych, do zabezpieczeń odnoszących się, za wynagrodzeniem, podług zasad, wskazać się mających Instrukcyą, jaką wyda Dy-

rekeya Ubezpieczeń, za potwierdzeniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 41. Służba Kassowa Dyrekeyi Ubezpieczeń, po Guberniach, zostaje przy właściwych Kassach Skarbowych, Gubernialnych, Powiatowych, i Miasta Warszawy.

Art. 42. Wszelkie Władze Sądowe obowiązane są zadośćczynić wezwaniom Dyrekeyi Ubezpieczeń, i szczególnego dokładać starania ku dochodzeniu i ukracaniu działań występnych, dążących na szkodę funduszów zabezpieczeń.

Art. 43. Dotychczasowe urządzenia, stanowiące organizacya, obowiązki, attrybucye i porządek postępowania w b. Dyrekeyi Towarzystwa Ogniwego, a mianowicie Postauowienia Namiestnika Królewskiego, z dnia 9^{go} lipca 1816, z dnia 7^{go} i 28^{go} stycznia, tudzież 25^{go} lutego 1817 roku, niemniej Postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa z dnia 1 (13) października 1833 roku i z dnia 23 marca (4 kwietnia) 1837 roku, o ile, co do urządzenia Dyrekeyi, są przeciwne niniejszej Organizacyi, w swęj mocy ustają.

Art. 44. Wykonanie niniejszego Postanowienia, które w Dzienniku Praw ma być umieszczone, Rada Administracyjna Królestwa, Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych poleca.

Działo się w Warszawie, na posiedzeniu Rady Administracyjnej, dnia 7 (19) sierpnia 1843 roku.

Namiestnik General-Feldmarszałek,

(podpisano) **Xiążę Warszawski.**

P. o. Dyrektora Głównego, Prezydującego w Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych,

General-Lejtnant, Senator

(podpisano) *Pisarew.*

Sekretarz Stanu, Radca Stanu,

(podpisano) *T. Le Brun.*

IV.

**Postanowienie Rady Administracyjnej, zatwierdzające
Ustawę o zabezpieczeniu nieruchomości od strat
z pożaru wynikających.**

W Imieniu Najjaśniejszego

MIKOŁAJA I.

**Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego,
&c. &c. &c.**

Rada Administracyjna Królestwa Polskiego.

Cheąc, aby połączone, przez Ukaz Najwyższy z dnia 29 grudnia (10 stycznia) 184³ roku, pod zarządem właściwej Dyrekcyi, rozmaite rodzaje ubezpieczeń, używały, ile możliwości, jednostajnych zasad i form, do jednego celu zmierzających; zważywszy, że dotychczasowe przepisy o ubezpieczeniu nieruchomości od strat, z pożaru wynikających, oparte na Postanowieniach Namiestnika Królewskiego z datt: 9^{go} lipca 1816, 28 stycznia i 25 lutego 1817 roku, przy zmianach, jakie długoletnie doświadczenie nastręczyło, ostać się nie mogą; na przedstawienie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, postanowiła i stanowi:

Artykuł 1. Dołączona tu Ustawa o ubezpieczeniu nieruchomości od strat, z pożaru wynikających, którą Rada Administracyjna zatwierdza, zastąpić ma wszelkie istniejące dotąd w tej mierze przepisy.

Art. 2. Wykonanie niniejszego Postanowienia porucza się Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych; zamieszczenie zaś go w Dzienniku Praw, wraz z dołączoną Ustawą, Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości.

Działo się w Warszawie, na posiedzeniu Rady Administracyjnej Królestwa, dnia 5 (17) kwietnia 1844 roku.

Namiestnik, General-Feldmarszałek,
(podpisano) **Xiążę Warszawski.**

P. o. Dyrektora Głównego, Prezydującego w Kommissyi
Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych,
General-Lejtnant, Senator,
(podpisano) *Pisarew.*

Sekretarz Stanu, Radca Stanu,
(podpisano) *T. Le Brun.*

USTAWA

O ZABEZPIECZENIU NIERUCHOMOŚCI OD STRAT, Z POŻARU WYNIKAJĄCYCH.

TYTUŁ I.

Ogólne zasady ubezpieczenia zabudowań.

Artykuł 1. Dotychczasowe, tak zwane Towarzystwo Ognio-we, przybiera odtąd nazwę Instytucyi wzajemnego ubezpieczenia zabudowań, tak w miastach, jako i po wsiach, od strat przez pożary zrzędzonych; której celem jest zapewnić każdemu ubezpieczonemu, możność odbudowania zniszczonego przez pożar zabudowania.

Art. 2. Wszyscy właściciele zabudowań, tak w miastach, jako i po wsiach, obowiązani są zabezpieczać takowe ciągle, od niebezpieczeństw i strat, z pożaru wynikających.

Art. 3. Fundusze, służące na wydzielanie, przez pożar poszkodowanym, wynagrodzeń strat, przez nich poniesionych, powstają ze składek, wnoszonych corocznie przez ubezpieczonych, w stosunku wartości i niebezpieczeństwa budowli, do zabezpieczenia podanych: i będą użyte na wynagrodzenie dopiero wskazane; na pokrycie kosztów administracyi, w takim stosunku, jaki na ten rodzaj ubezpieczenia przypada; tudzież na nagrody, za dostawianie sikawek do pożaru, i za poświęcenie się osób przy ratunku.

Art. 4. Wysokość składek, przez ubezpieczających swoje nieruchomości wnosić się mających, ustanawiać się będzie według strat, przez pożary tak w miastach, jako i we wsiach, zrządzonych. Straty te, z upłynionych trzech lat, z wyłączeniem bieżącego, obrachowane, służyć będą za zasadę do ustanowienia składek, w roku następnym pobrać się mających.

Art. 5. Pogorzele, wynikające z ogólnych klęsk wojennych, nie będą stanowić zasady przyjętej do ustanowienia stopy składek zwyczajnych. W razie ich wydarzenia, Rząd obmyśli środki wynagrodzenia poszkodowanych, bądźto za pomocą funduszków, jakieby pozostały, po upływie ostatniego roku, od wydatków ubezpieczenia nieruchomości od pożarów; bądź też, przez odwołanie się do uczestników tegoż ubezpieczenia, w celu złożenia nadzwyczajnej składki, dla wynagrodzenia poszkodowanych.

Art. 6. Dyrekcyja Ubezpieczeń wynagradzać będzie szkody w budowlach, nie tylko przez ogień zrządzone; ale i takie, któreby, w skutku ratunku, dla położenia tamy szerzeniu się pożaru, zrządzone zostały; tudzież uszkodzenia narzędzi ognio-
wych, przy ratunku.

Art. 7. Za poświęcenie się osób przy ratunku, udzielać będzie Dyrekcyja Ubezpieczeń nagrody pieniężne do wysokości 15 rub. sr.; a w razie ocalenia osób od śmierci, przedstawiać ratujących Komisyyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, do znaku ustanowionego za uratowanie giną-

cych. Za dostawienie sikawek do ognia, przyznawane będą nagrody ich właścicielom; lub temu, kto w mieście, do sikawki, własnością Gminy będącej, koni dostarczy: a to w stosunku 9ciu rub. sr., za każdą sikawkę wozową, bez względu na jej wielkość, w ciągu pół godziny, od rozpoczęcia pożaru w miastach, a godziny we wsiach, dostawioną.

Art. 8. Podniesione z funduszków ubezpieczeń wynagrodzenie, powinno być użyte na odbudowanie zgorzałych zabudowań; wyjąwszy w przypadkach poniżej, w art. 73, 92 i 93, wymienionych.

Art. 9. Fundusze, poszkodowanym za pogorzele przyznane, nie ulegają w żadnym razie zajęciu sądowemu, ani aresztom.

Art. 10. Zabezpieczenie budowli w Instytucjach Ognioowych zagranicznych jest zakazanem, pod karą pieniężną, wyrównującą 10ciu od sta, summy, na jaką nieruchomość ubezpieczoną była. Połowa kary tej przeznaczoną zostanie na fundusz ubezpieczeń, druga na korzyść donosiciela. Nadto, w razie pogorzele, właściciel utraci prawo do wynagrodzenia, chociażby budowle przez Dyrekcyą do ubezpieczenia przyjęte były.

Art. 11. Wszelkie korespondencye pomiędzy władzami; jako też podania prywatnych, czyli przy ubezpieczeniu, czyli przy dochodzeniu szkody, odbieraniu i kwitowaniu z należytości za pogorzele, wolne są od użycia papieru stemplowego.

Art. 12. Wszelkie podobne korespondencye wolne są od opłaty pocztowej; od pieniędzy zaś, przesłanych pocztą z jednych kass do drugich, pobieraną będzie opłata, jak od pieniędzy skarbowych.

TYTUŁ II.

Zasady przyjmowania budowli do ubezpieczenia.

Art. 13. Przy ubezpieczaniu budowli, różnóżnać je należy, ze względu na materiały, do ich budowy użyte, na cztery klasy następujące:

Klasa 1. Budowle, których ściany zewnętrzne są całkowicie z kamienia, lub cegły palonéj, surówki, ziemi, i gliny; dach zaś pokryty jest blachą metalową, lub dachówką; a szczyty w tymże całkiem są murowane.

Klasa 2. a) Budowle, różniące się od klasy 1éj tylko szczytami w dachu, mianowicie, jeśli takowe szczyty w dachu są z pruskiego muru, lub drzewa;

b) budowle, których ściany zewnętrzne są jak w klasie 1éj; lecz pokrycie dachu z drzewa, to jest, gontów, dranic, i t. p.;

c) budowle, których ściany zewnętrzne są z drzewa, z pruskiego muru, w części z muru, z surówki, gliny, ziemi, i t. p.; a dach kryty blachą lub dachówką.

Klasa 3. Budowle których ściany zewnętrzne:

a) są z drzewa, z pruskiego muru, w części z muru, z surówki, gliny, ziemi, i t. p.; a dach kryty drzewem, lub słomą z gliną;

b) całkowicie są z kamienia, z cegły palonéj, surówki, gliny, i t. p.; a dach kryty słomą, lub trzciną.

Klasa 4. Wszelkie, prócz murowanych, kryte słomą lub trzciną.

Art. 14. Ze względu na przeznaczenie i użycie budowli, przyjmują się w każdej klasie zabudowań trzy stopnie niebezpieczeństwa od ognia:

1) Budowle niemieszkalne bez ognisk, jako téż budowle mieszkalne zwyczajne;

2) Budowle grożące większém niebezpieczeństwem;

3) Budowle grożące szczególném niebezpieczeństwem od ognia.

Do budowli pierwszego stopnia niebezpieczeństwa należą także mosty, szluzy i upusty, któreby właściciele ubezpieczyć pragnęli.

Budowle, do drugiego stopnia niebezpieczeństwa należące, są: browary; kuźnie, z miechami stale osadzonemi; wszelkie fa-

bryki i zakłady, w których, pod kotłami lub panwiami, ogień utrzymywany być musi; piekarnie; łaźnie publiczne, ciepłe lub parowe; fabryki chemiczne, używające ognisk otwartych lub obmurowanych; składy hurtowe spirytusu, oleju, terpentyny, żywicy, smoły; fabryki cykoryi; budowle, mieszczące w sobie wszelkiego rodzaju przedziałnie mechaniczne; rzeźnice publiczne; domy i karczmy zajezdne, ze stajniami do nich należącemi; składy handlowe lub fabryczne siarki, saletry, węgla, torfu, bawełny, wełny, lnu, konopi, łoju, świec, sadła, i słoniny.

Budowle do trzeciego stopnia niebezpieczeństwa należące, są: teatry; huty szklanne; wielkie piece, fryszerki, pudlingarnie, walcownie; gorzelnie i dystylarnie; suszarnie z ogniskami; topielnie łoju; piece zdunskie; piece do wypalania fajansu, porcelany, wapna, gipsu; szopy cegielniane, słomą lub trzciną kryte; nakoniec, wszelkie budowle z kominami sztagowemi czyli lepiionemi.

Art. 15. Za należące do czwartego, wyjątkowego stopnia niebezpieczeństwa, poczytane być winny: wielkie piece, fryszerki, pudlingarnie, hamernie, huty szklanne, i piece płomieniaste; jeżeli zakłady te umieszczone są w budowlach drewnianych.

Budowle takie, uważane być mają za dwa razy niebezpieczniejsze, od budowli stopnia trzeciego.

Budowle zaś wszelkie, tak w miastach, jak we wsiach, które, stosownie do przepisów policyjnych, do rozebrania zostają przeznaczone, wyłączają się od ubezpieczenia.

Stopaskładki.

Art. 16. Na wynagrodzenie szkód, przez pożary zrządzonych, rozpisywane będą składki na ubezpieczonych, stosownie do powyższych klass zabudowań, i do stopnia niebezpieczeństwa, z ich przeznaczenia wynikającego; a to w stosunku, następującą tabellą wskazanym:

Klasa	Stopnie		
	1.	2.	3.
I.	1.	1½.	2.
II.	2.	3.	5.
III.	3.	5.	8.
IV.	4.	8.	12.

Art. 17. Zabudowania, różne mające przeznaczenia, a pod jednym dachem będące, opłacać mają taką składkę od całej budowli, jaka przypadnie na część onejże, najwięcej na niebezpieczeństwo ognia narażoną.

Za będące zaś pod jednym dachem, uważają się zabudowania, tak murowane, jako i drewniane, które nie są przedzielone ścianą murowaną, od dołu aż do wierzchu dachu; albo mają w tych otwory, nieopatrzone drzwiami żelaznemi.

Art. 18. Właściciele budowli, w których stale są umieszczone maszyny, sprzęty i zakłady fabryczne, wchodzące do taksy, jako nieruchomości, mogą takowe wyłączyć od taksy szczegółowej tychże budowli, i ubezpieczać je oddzielnie, jako ruchomości, podług zasad, dla tego rodzaju ubezpieczenia, przepisanych.

Art. 19. Summa ubezpieczenia nie może, w żadnym razie, przewyższać rzeczywistej wartości budowli; ani być niższą od trzech czwartych téjże wartości.

Stosunek
ubezpiecze-
nia i sposób
szacowania.

Art. 20. Oszacowanie każdej budowli powinno być zakończone liczbą zaokrągloną na jedno zero, a mianowicie: jeżeli przewyżka nad okrągłą liczbę nie dochodzi rub. sr. 5, należy ją odrzucić; jeżeli zaś wynosi rub. sr. 5, podnieść do 10ciu następujących. Tém samém więc budowle, niemające wartości pełna rub. sr. 5, do ubezpieczenia przyjmowane nie będą; budowle zaś oszacowane na rub. sr. 5, i wyżej, do rub. rs. 15, zabezpieczone być muszą w pełnym szacunku rub. sr. 10.

Art. 21. Oszacowanie zabudowań, oprócz wskazania wartości, obejmować powinno wszystkie główne wiadomości, posłużyć zdolne za zasady do oznaczenia klasy i stopnia, do jakich każda budowla należy. Oszacowania te w trzech exemplarzach sporządzane być winny.

Art. 22. Taxy ogólne zabudowań, których wartość nie przenosi rub. sr. 450, sporządzane być mogą przez Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów właściwych, za spółdziałaniem i zezwoleniem właścicieli.

Szacunek budowli, przewyższający 450 rub. sr., usprawiedliwiony być winien taxami szczegółowymi, sporządzonymi przez Budowniczych, w służbie Rządowej zostających, lub wolno praktykujących, do tego przez Dyrekcją upoważnionych.

Art. 23. Właścicielowi dóbr wiejskich wolno jest podawać samemu szacunek budowli, do wysokości rub. sr. 450.

Art. 24. W dobrach, składających się więcej, jak z jednej wsi, taxa ogólna, z każdej wsi, powinna być oddzielnie ułożona.

Przybywające budowle, lub naprawy.

Art. 25. Wszelkie, w miastach i po wsiach, przybywające budowle, winny być podane do ubezpieczenia, najdalej w sześć miesięcy po ich ukończeniu; a to przez Władzę miejscową, pod karą rub. sr. 4 kop. 50, za każdy rok opóźnienia.

Taż sama kara rozciągnięta zostanie do właściciela budowli, gdyby opóźnienie, w podaniu do ubezpieczenia, z jego winy nastąpiło.

Przychód, z takich kar, wpływa do kassy, i na rzecz funduszu ubezpieczeń.

Art. 26. Naprawy znaczniejsze i ulepszenia budowli, wolno jest podawać do ubezpieczenia, za dostatecznym udowodnieniem.

Art. 27. Gdyby, przez zmianę konstrukcyi, tak wewnętrznej, jako i zewnętrznej, wartość ubezpieczonej budowli została niższa, ubezpieczający obowiązany jest donieść o tém miejsco-

wój władzy, i nowe taxy, w ciągu dwóch miesięcy, złożyć; pod karą, w artykule 25 naznaczoną.

Art. 28. Budowla, pod jednym ciągłym dachem, chociażby podzieloną była na części, do różnego użytku przeznaczone, nie może być częściowo do ubezpieczenia podawana; lecz szacunek jęj jedną taxą objęty być winien.

Art. 29. Podwyższenie lub niżenie szacunku budowli, z jakiegłbądź przyczyn, może być podane wprost do Dyrekcyi, za dostateczném udowodnieniem.

Art. 30. Gdyby taxy budowli, w złych zamiarach, zbyt ^{Pomyłki w taxach.} wysoko wyrachowane zostały, winni, odesłani będą do Sądu po ukaranie, według prawa.

Gdyby uchybienie powyższe, bez złego zamiaru, i skutkiem prostęj pomyłki, popełnione zostało, odpowiedzialnym za to będzie ten, kto taxę sporządza.

Art. 31. Odpowiedzialność za pomyłki nie będzie rozciągana do właścicieli, szacujących swoje budowle; lecz, w żadnym razie, ubezpieczony, z pomyłki, ani przy wniesieniu przynależnej składki, ani przy żądaniu wynagrodzenia zdarzonęj pogorzeli, żadnej korzyści ciągnąć nie może.

Art. 32. Kadastra i taxy szczegółowe, równie jak cząstko- ^{Doręczenie kadastrów i tax.} we w nich, w czasie późniejszy, zająć mogące zmiany, przesłane będą Dyrekcyi Ubezpieczeń, w przepisanej liczbie exemplarzy:

a) z miast Gubernialnych, i wszystkich dóbr Rządowych i Instytutowych, przez Rządy Gubernialne;

b) z miasta Warszawy, przez Magistrat;

c) z miast i wsi prywatnych, przez Naczelników Powiatowych;

d) budowli wojskowych, przez Władze wojskowe, pod których administracyą zostają.

Art. 33. Właściciel budowli, do ubezpieczenia podanych, ^{Termin za- częcia ubez- pieczenia.} winien złożyć ich taxy i kadastra, według art. 23 sporządzone, miejscowęj Władzy, tojest, Magistratowi w mieście

Warszawie i w miastach Gubernialnych, a Naczelnikowi Powiatu, z wszystkich innych miast i wsi; którzy, na ich odbiór, wydadzą składającemu kwit z księgi sznurowej, na ten cel przysposobionej: a data tego kwitu stanowić będzie termin przystąpienia do ubezpieczenia.

Art. 34. Kwit podobny, przez powyższe Władze, odmówiony być może:

a) co do budowli, których taxa 450 rub. sr. przenosi, gdy taż taxa sporządzoną została przez osobę, do tej czynności nieupoważnioną;

b) gdy bądźto w złych zamiarach, lub w skutku pomyłki, taxa nierzetelnie jest sporządzona.

W razie odmówienia przyjęcia taxy, obowiązana jest właściwa Władza niezwłocznie delegować Budowniczego, lub Urzędnika, do takich czynności od Dyrekeyi upoważnionego, do sprawdzenia taxy, przez nieupoważnioną osobę sporządzoną, lub o nierzetelność posądzoną. Wolno wszakże ubezpieczającemu przesłać wprost do Dyrekeyi taxę nieprzyjętą; a gdyby zarzuty, téjże taxie czynione, nie zostały udowodnione, ubezpieczenie liczyć się będzie od dnia odebrania jej w Dyrekeyi Ubezpieczeń.

Uznanie tax
przez Dy-
rekeya.

Art. 35. Skoro Dyrekeya Ubezpieczeń uzna, że kadastra i taxy budowli, czyto nowo-oszacowanych, czy w szacunku podwyższonych lub niżonych, są zgodnie z przepisami sporządzone; budowle takowe, uważane będą za przyjęte do ubezpieczenia, od daty wydanego kwitu z księgi sznurowej, lub odebrania taxy w Dyrekeyi Ubezpieczeń.

Art. 36. Gdyby zaś, przy sprawdzeniu tax, wartość budowli została niżona, lub okazała się potrzeba dopełnienia jakiej formalności, Dyrekeya Ubezpieczeń, najdalej w ciągu dni 40tu od daty odebrania tax, wyda decyzją; i takową niezwłocznie prześle podającemu.

W razie po-
gorzeli
przed uzna-
niem taxy.

Art. 37. Wrazie, gdyby budowla do ubezpieczenia podana zgorzała, nim taxa, wątpliwa lub zaskarżona, zostanie

przez Dyrekcyą zadecydowaną; mocną będzie też Dyrekcyą przyznać wynagrodzenie, odpowiednie rzeczywistej wartości zgorzałej budowli:

a) gdy taxa, tylko z powodu prostej pomyłki, ostatecznie przyjętą nie została;

b) gdy taxa, przez nieupoważnioną osobę sporządzona, uznana została za rzetelną przez upoważnionego technika; choćby jeszcze Dyrekcyi nadesłaną nie była.

Wynagrodzenie zgorzałej budowli, nastąpi, w pierwszym przypadku, według taxy, po sprostosowaniu pomyłki, ustanowionej; a w drugim, według ustanowienia jej wysokości przez upoważnionego technika: zawsze ze względu na rzeczywiste szkody, przez pożar zrządzone.

Art. 38. Przystępujący nowo, lub dodatkowo, do ubezpieczenia, zapłaci składkę ogniową za cały rok; bez względu na termin, w którym przystępuje. Zniżający zaś ubezpieczenie, nie będzie miał prawa do zwrotu składki za rok bieżący.

Nowo-przystępujący opłaca składkę za cały rok.

Art. 39. Dyrekcyą Ubezpieczeń, zatwierdzone przez siebie kadastra zwracać będzie w dwóch exemplarzach Władzom, od których miała je nadesłać: z których jeden, przy zwierzchniej; a drugi, przy miejscowej Władzy, pozostaje.

Art. 40. Prezydent, Burmistrz, lub Wójt Gminy, otrzymawszy zatwierdzone przez Dyrekcyą Ubezpieczeń kadastra; wyda bezpłatnie każdemu właścicielowi świadectwo, podług dołączonego wzoru, wyrażające, w jakiej wartości, i od którego czasu, budowle jego są ubezpieczone.

Świadectwo ubezpieczenia.

Art. 41. Dyrekcyą Ubezpieczeń utrzymywać będzie główne księgi ubezpieczeń budowli od pożarów, oddzielnie na każde miasto, i na każde dobra; i do nich wciągać zatwierdzone przez siebie ubezpieczenia.

Art. 42. Sprawdzenie ubezpieczenia wszystkich zabudowań, następować powinno peryodycznie, co lat dwanaście.

Peryód sprawdzenia ubezpieczenia.

● rozpisie i poborze składek.

Art. 43. Etaty pobrać się mających składek, Dyrekeya Ubezpieczeń przedstawiać będzie do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Po uzyskaniu zatwierdzenia etatu, w Dyrekeyi układane być winny, na wsie i miasta, coroczne rejestra biercze; na zasadzie których pobór składek odbywać się będzie.

Art. 44. Roczne składki ogniowe wnoszone będą w dwóch ratach, do kass właściwych; a mianowicie, w miesiącach czerwcu i grudniu.

Art. 45. Od budowli pogorzałych, dopóki takowe zre-staurowane, nowo odbudowane, lub weale z kadastru wykreślone nie zostaną; składka ogniowa, w stosunku wartości, w jakiej przed pogorzela ubezpieczone były, opłacana być winna.

Exekucya
zalegają-
cych skła-
dek

Art. 46. Po upływie czasu, zakreślonego do poboru składek, kassy poborowe podadzą, w terminie przepisami skarbowemi wskazanym, listę zalegających, właściwym Naczelnikom Powiatowym, Prezydentom i Burmistrzom; którzy, względem opóźniających się, użyją takich samych środków exekucyjnych, jak względem zalegających w opłacie podatków skarbowych. Urzędnicy ci są téż samém odpowiedzialni za dopuszczenie, przez niedostateczność exekucyi, dalszej zwłoki w wniesieniu zaleglój opłaty składki ogniowej.

Niedobory.

Art. 47. Prezydenci, Burmistrzowie i Wójei Gmin, w ciągu roku, a najpóźniej w końcu onegoż, formować winni likwidacye niedoborów w trzech exemplarzach, wsparte protokołami, usprawiedliwiającemi powody; wraz z wykazami zabudowań nieeksystujących, lub kwalifikujących się do rozebrania: a to celem wykreślenia na rok następny, i umorzenia składki ogniowej za rok bieżący.

Likwidacye takowe przedstawiane być mają Dyrekeyi Ubezpieczeń, najdalej do dnia 1go lutego roku następnego:

a) z miasta Warszawy, przez Magistrat;

b) z miast Gubernialnych, dóbr Rządowych i Instytutowych, przez Naczelników Powiatowych, za pośrednictwem Rządów Gubernialnych;

c) z innych wszystkich miast i dóbr prywatnych, bezpośrednio przez Naczelników Powiatowych.

Art. 48. Dyrekeya Ubezpieczeń, otrzymawszy rzeczzone likwidacye, i znalazłszy je dosłatecznie usprawiedliwionemi, przedstawi je Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych do dalszego uznania.

Art. 49. Do czasu wyrzeczenia przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych, względem takowych niedoborów, Dyrekeya zawiesi ich exekucyą. Zawieszenie
exekucyi
niedoborów. Urzędnik uchybiający temu przepisowi, lub niepodający w oznaczonym terminie likwidacyi niedoborów, będzie pociągnięty do odpowiedzialności; a składka ściągnięta, zwróconą zostanie właścicielowi.

Art. 50. Dyrekeya Ubezpieczeń wskaże Kassom, trudniącym się poborem składki, w jaki sposób podawać mają deklaracye wpływów, ekstrakty miesięczne, i rachunki roczne. Druki do deklaracyj i rachunków, dostarczane będą przez Dyrekeyą Ubezpieczeń, kosztem ogólnego funduszu.

TYTUŁ IV.

O postępowaniu po wydarzonej pogorzele.

Art. 51. W razie wydarzonej pogorzele, Prezydent, Burmistrz, lub Wójt gminy, zaraz po ugaszeniu pożaru, a najpóźniej we 24 godzin, oprócz raportów, jakie, z miejsca urzędowania swego, o nastąpionym wypadku złożyć jest obowiązany, poda jednocześnie Dyrekeyi Ubezpieczeń, bezpośrednio, także sam raport o wynikłej pogorzele: w którym, powołując, według taxy, numer i literę pogorzałej budowli, oznaczy

Rapporta o
pogorzeli.

w przybliżeniu wysokość szkody, przez pożar zrządzonej; przyczynę pożaru w krótkości wymieni; i wyszczególni zarazem uratowane części budowli, lub pozostałych materyałów.

Termin
sprawdzenia
pogorzeli w
miastach.

Art. 52. W miastach, prócz Warszawy, jeżeli szkoda zrządzona przez pożar w jednej budowli nie przenosi rub. sr. 450, miejscowy Prezydent lub Burmistrz, najpóźniej w dni cztery po złożeniu rapportu, poprzednim artykułem przepisanego, przybrawszy dwóch właścicieli, spisze protokół sprawdzenia pogorzeli, co do jej przyczyny; jako też likwidacyą, podług wzoru, zrządzonej szkody. I takowe, wraz z wszystkimi dowodami, najpóźniej w dni 4ry, prześle, z miasta Gubernialnego, Rządowi Gubernialnemu; a z każdego innego miasta, Naczelnikowi Powiatu: a to pod karą porządkową, w każdym razie uchybienia.

Art. 53. Jeżeli szkoda, w jednej budowli zrządzona, przez pożar w mieście, przenosi rub. sr. 450, protokół i likwidacya pogorzeli, sporządzane będą, w czasie i podług wzoru przepisanego, przez Budowniczego lub Urzędnika, przez Dyrekcyą do tego upoważnionego: a to na wezwanie Rządu Gubernialnego w Gubernialnych, a Naczelnika Powiatu, we wszystkich innych miastach; w obecności miejscowej Władzy i dwóch w miejscu osiadłych mieszkańców.

Do protokołu, Delegowany dołączy wnioski swoje, czy pogorzelec, ze względu na pewność użycia wynagrodzenia na odbudowanie, przedstawia dostateczne bezpieczeństwo do odebrania tylko pierwszej, lub też pierwszej i drugiej części, wynagrodzenia.

Naczelnik Powiatu, co do miast w Powiecie; a Rząd Gubernialny, co do miasta Gubernialnego, domieszcza na protokule opinią swoją nad zwyż wspomnionemi wnioskami delegowanych: i cały operat niezwłocznie Dyrekcyi Ubezpieczeń przesyła.

Art. 54. W mieście Warszawie, protokół sprawdzenia pogorzeli sporządzać będzie Kommissarz Cyrkułu właściwego; wraz z Delegowanym, przez Dyrekeyą Ubezpieczeń wyznaczonym: i złoży takowy, z likwidacyami i wszelkimi dowodami, Magistratowi miasta.

Art. 55. Części budowy i materyały uratowane, mają być zostawione nietykalne, na gruncie; aż do zjazdu Delegacyi, protokół i likwidacyą pogorzeli sporządzić mającej.

Art. 56. Najdalej w dni 14cie, po wydarzonej pogorzeli we wsi, ześle Naczelnik Powiatu Delegacyą na grunt, dla sporządzenia protokołu pogorzeli i likwidacyi szkód zrządzonych.

Termin
sprawdze-
nia pogo-
rzeli po
wsiach.

Jeżeli te szkody nie przenoszą, w jednej budowli, 450 rub. sr., delegowanym być może, do tej czynności, Burmistrz lub Wójt Gminy sąsiedni, którzy, z przybraniem dwóch miejscowych gospodarzy, protokół i likwidacyą sporządzają.

W razie, gdy szkoda, przez pogorzel zrządzona, przenosi w jednej budowli rub. sr. 450, do czynności powyższej, Budowniczy lub Urzędnik, przez Dyrekeyą do tego upoważniony, delegowanym być winien. Delegowany domieści wniosek w art. 54 wyrażony.

Art. 57. Wszelkie likwidacye szkód, przez pożar zrządzonych, spisać się winne w czterech exemplarzach, podpisują, prócz Delegowanych i Urzędników zwyż wspomnianych, poszkodowani, lub ich pełnomocnicy; na dowód ich przyjęcia, i poprzestania na likwidowaną summię.

Likwidacya
szkód.

Poszkodowani, nieumiejący pisać, mają dać podobne oświadczenie wobec Delegowanych, sporządzających likwidacyą; o czém w protokule wyraźna wzmianka ma być uczyniona.

Art. 58. W razie odmówienia przez poszkodowanego, nieumiejącego pisać, podpisu na likwidacyi; lub oświadczenia pisać nieumiejącego, że na likwidacyi uje poprzestaje: Delegowany winien spisać protokół, wyjaśniający, z jakich powodów odmówienie to nastąpiło. Dyrekeya, w takim razie, przeznacza na grunt drugą Delegacyą. Gdyby powtórna Delegacya uznała

Sprawdzenie
likwidacyi.

likwidacyą, przez pierwszą Delegacyą ułożoną, za rzetelną i dostateczną, a poszkodowany jeszcze na nią nie poprzestawał; natenczas winien już złożyć, na ręce Naczelnika Powiatowego, deklaracyą: iż obowiązuje się ponieść sam koszt trzeciej Delegacyi, pod rygorem exekucyi Administracyjnej; jeżeli reklamacya jego udowodnioną nie zostanie. Poczém Budowniczy Gubernialny, łącznie z Delegowanym z Dyrekeyi, na grunt zjadą; likwidacye poprzednie sprawdzą; i operat swój, w zgodnych lub odmiennych zdaniach sporządzony, do decyzyi Dyrekeyi przedstawia.

Jeżeli trzy Delegacye, jednakowe, lub mało różniące się, likwidacye sporządzą; nie służy już poszkodowanemu żadne prawo do dalszego odwoływania się od decyzyi Dyrekeyi. W tym tylko razie, jeżeli poszkodowany uważa, iż decyzya Dyrekeyi, z odstąpieniem od przepisów i pokrzywdzeniem jego, jest wydana, może całą okoliczność przedstawić do rozpoznania i decyzyi Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 59. Delegowani na śledztwo pogorzeli, po otrzymaniu polecenia względem dopełnienia takowego, obowiązani są natychmiast udać się na miejsce pogorzeli; śledztwo, z wszelką dokładnością, i należytym pośpiechem, uskutecznić; oraz protokół takowego, wraz z likwidacyami, najpóźniej w dni 14ście, przesłać Władzy, od której polecenie wydane było; lub, w tymże przeciągu czasu, donieść o przeszkodach.

Przyczyny
pogorzeli.

Art. 60. Jeżeli, z śledztwa Administracyjnego, mocne padają domysły, że pogorzeli z rozmyślnego podpalenia nastąpiła; lub z niezachowania przepisów policyjnych, za które wykarczający sądownie karani być winien: Władza, śledztwo zarządzająca, wezwie natychmiast Sąd właściwy, aby przyczyny pogorzeli na gruncie dochodził; i winnych, do odpowiedzialności i kary, stosownie do przepisów prawa, pociągnął.

Wezwaniom tym, Sądy właściwe, niezwłocznie zadosyć czynić są obowiązane: kopie zaś śledztw, przez siebie odby-

tych, jak również zapadłych wyroków, pomienione Sądy, wydawać będą bezpłatnie; gdy do nich o to przez Władze Administracyjne zajdzie wezwanie.

Art. 61. Naczelnik Powiatu, po otrzymaniu protokołów i likwidacyj pogorzeli, wraz z wszelkimi dowodami, własnoręcznie podpisów poświadczy; a następnie cały operat prześle, najdalej w ciągu dni 14stu:

Termin
przedsta-
wienia li-
kwidacyi.

a) Rządowi Gubernialnemu; jeżeli dotyczy zabudowań dworskich i włościańskich, w dobrach Rządowych i Instytucyjnych;

b) Bezpośrednio Dyrekeyi Ubezpieczeń; co do zabudowań wszystkich miast (oprócz Gubernialnych), jako téż dóbr prywatnych.

Art. 62. Rząd Gubernialny, odebrawszy, od Naczelnika Powiatu, lub Prezydenta miasta Gubernialnego, przedstawione sobie protokoły i likwidacye pogorzeli; wraz z wszelkimi dowodami: poświadczy własnoręcznie podpisów; i prześle Dyrekeyi Ubezpieczeń, w dniach 14stu, pod karą porządkową.

Art. 63. Magistrat miasta Warszawy, otrzymawszy, od Komisarza Cyrkułu, protokół z likwidacją i wszelkimi dowodami, prześle, najdalej w dniach 14stu, Dyrekeyi, pod karą porządkową.

Art. 64. Dyrekeya Ubezpieczeń mocną jest, gdzie tego uzna potrzebę, zesłać od siebie Delegowanego, do sprawdzenia protokołów, podług poprzedzających artykułów, sporządzonych.

TYTUŁ V.

o przyznaniu i wypłacie wynagrodzenia.

Art. 65. Dyrekeya Ubezpieczeń, po otrzymaniu protokołów pogorzeli, wraz z likwidacyami i innemi dowodami, przystąpi bezzwłocznie do sporządzenia obrachunku: i, po ustanowieniu należytości, likwidacye pogorzeli zatwierdzi; wynagrodzenie przyzna; i Władzę, od której otrzymała dowody pogorzeli, o tém zawiadomi.

Obrachunek straty i przyznanie należności.

Art. 66. Dyrekcyja przyznaje wynagrodzenie za zgorzałe zabudowania, stosownie do kadastrów przez nią zatwierdzonych: przy względzie na zmiany, jakie nastąpiły; tudzież, po potrąceniu uratowanych części budowli.

Art. 67. Wrazie pogorzeli budowli, o której mówi art. 28, właściciel otrzyma wynagrodzenie za całą podzieloną budowlę, tylko w stosunku rub. sr. 450; to jest takiej summy, do jakiej właścicielom samym taxy układać jest wolno.

Wrazie pogorzeli w czasie odbudowania.

Art. 68. Jeżeli świadectwo dopełnionego w części odbudowania, dojdzie do Dyrekcyi Ubezpieczeń, przed powtórnie wydarzyć się mogącą pogorzelą: poszkodowany otrzyma wynagrodzenie za następną pogorzel, w stosunku szacunku, w świadectwie odbudowania zamieszczonego; po potrąceniu wartości części uratowanych.

W żadnym jednak razie, wynagrodzenie za pogorzałe powtórnie budynki, w ciągu ich stawiania, nie może przenosić summy, w jakiej zabudowania pierwotne pogorzałe, ubezpieczone były.

W razie nie-doniesienia o pogorzel.

Art. 69. Jeżeli Dyrekcyja Ubezpieczeń nie odbierze doniesienia Władz o pogorzel, w przeciągu 4ch miesięcy, od daty jej wydarzenia; a pogorzelec, dla uniknienia straty, nie zgłosił się, w tym przeciągu czasu, wprost do Dyrekcyi Ubezpieczeń: w takim razie, poszkodowany będzie miał potrącone 50% procent, za każdy miesiąc, z przypadającego wynagrodzenia; licząc od czterech miesięcy po wydarzonej pogorzel, aż do dnia pierwszego o niej doniesienia.

W którymkolwiek zaś dniu, w ciągu miesiąca, uczynione będzie doniesienie o pogorzel; po upływie wyżej oznaczonego cztero-miesięcznego czasu: takowe uważać należy, co do obrachowania procentu, za opóźnienie całego miesiąca.

Ukrycie przedmiotów niezgorzałych.

Art. 70. Gdyby pogorzelec, przed dopełnieniem śledztwa, ukrył lub zniszczył przedmioty w całości uratowane; albo rozmyślnie, już po pogorzel, część uratowaną budowli rozebrał, dla podwyższenia wynagrodzenia: wówczas z należyłości, za po-

gorzel przypadającej, potrąconą mieć będzie sumę, wyrównywającą poczwórną wartość uratowanych przedmiotów.

Art. 71. Jeżeli po pogorzełi wykrytém zostanie, że w ciągu ubezpieczenia, w budowli, zniszczonej przez pożar, dopełnione były zmiany, wartość budowli podwyższające; a o takich Dyrekeya, przed pogorzełą, nie była zawiadomiona; wynagrodzenie, za pogorzełą budowlę, przyznane tylko będzie w stosunku ubezpieczenia.

Art. 72. Wynagrodzenie, przyznane poszkodowanym, za szkody, przez pożar zrządzone, płacone im będzie w trzech równych ratach, tojest:

Wyplata
wynagro-
dzenia.

piérwsza, niezwłocznie i bezwarunkowo, po nastąpieniu przyznaniu;

druga, po złożeniu świadectwa, że piérwsza część użyta została na odbudowanie;

trzecia, po złożeniu świadectwa, przekonywającego o zupełnym odbudowaniu, wartości poprzedniego ubezpieczenia.

Wszakże Dyrekeya jest mocną wypłacić dwie piérwsze części, na raz jeden, niezwłocznie, po nastąpieniu pogorzełi i przyznaniu wysokości szkody; jeżeli, po rozpoznaniu wniosków Delegowanego do sporządzenia likwidacyj, o których w art. 54 jest mowa, znajdzie dostateczne zasady do przyjęcia onegoż.

Art. 73. Rozporządzenie, poprzednim artykułem objęte, nie stosuje się do właścicieli domów murowanych w mieście Warszawie, którym wynagrodzenie za pogorzel, przez Dyrekeyą przyznane, w całkowitości na raz jeden wypłacone zostanie; z zabezpieczeniem jedynie praw osób trzecich, hypotecznie na pogorzełej budowli opartych.

Art. 74. Wyplaty nawet piérwszej części wynagrodzenia odmawiać będzie Dyrekeya:

1) gdy zachodzi podejrzenie o podpalenie, przez samych poszkodowanych, lub z ich zlecenia, dokonane; i gdy podejrzenie to, poparte jest śledztwem Administracyjném lub Sądowém;

2) gdy uszkodowany nie jest prawnie wylegitymowany, jako właściciel zgorzałych budowli; a to, dopóki praw swoich nie udowodni;

3) gdy osoba zgłaszająca się po wynagrodzenie, w miejsce nieobecnego właściciela, nie składa dostatecznego pełnomocnictwa.

Art. 75. Aby nadać większą sposobność uszkodowanym do wystawienia w krótkim czasie budowli, w miejsce pogorzałych, Dyrekeya Ubezpieczeń mocna będzie assygnować na raz jeden całkowite wynagrodzenie, przed odbudowaniem, właścicielom nieruchomości, tak w miastach, jako i po wsiach: nie tylko za kaucyą hipoteczną, lecz i za każdą inną rękojmią, którą Dyrekeya za dostateczną uzna; i za opłatą procentu, w stosunku 4%, od summ, tym sposobem zaliczonych. Do dobrodziejstwa tego mają prawo, równie właściciele większych, jako i mniejszych nieruchomości; tudzież czynszownicy, własne domy posiadający.

Wypłata na raz całkowitego wynagrodzenia, przed skutecznionem odbudowaniem, następować tylko może z zabezpieczeniem praw osób trzecich; i odmówioną zostanie, w razie reklamacyi wierzycieli hipotecznych.

Pragnący uzyskać takie zaliczenie, winien złożyć Dyrekeyi deklaracyą względem czasu, w którym skutecznie odbudowę: i że, pod rygorem exekucyi administracyjnój, zaliczoną summę Dyrekeyi zwróci; jeżeli w oznaczonym terminie odbudowy nie skutecznie.

Art. 76. Po ukończeniu budowli, stawianych w miejscu spalonych zabudowań, dla odebrania wynagrodzenia, spisane będzie świadectwo odbudowania, wsparte kadastrem i taxami, oraz wykazem do wykreślenia zgorzałych.

Art. 77. Zabudowania mieszkalne powinny być, po pogorzeli, wystawione z kominami całkowicie murowanemi: każda zaś budowla, po pogorzeli wystawiona, dochodząca lub przynosząca rs. 450 wartości, ma być, na kamienném lub ceglan-

ném podmurowaniu, na wapno wzniesiona; wykąwszy zabudowania stawiane na palach.

Art. 78. Jeżeli wartość jednej budowli, po pogorzeli wystawionej na nowo, nie przechodzi rs. 450, świadectwo odbudowania sporządzone być może: w miastach, przez Burmistrza miejscowego, z przybraniem dwóch właścicieli nieruchomości; we wsiach zaś, przez Wójta Gminy ościennój.

Świadectwo odbudowania.

Świadectwa odbudowania wszelkich zabudowań, wyższej wartości nad rub. sr. 450, w miastach i wsiach, spisywane będą przez Budowniczych, w służbie Rządowej zostających, lub wolnopraktykujących, przez Dyrekcyą do tego upoważnionych; lub wreszcie przez Urzędników Dyrekcyi, szczególnie do tego upoważnionych.

W ogólności zaś, w miastach gubernialnych i powiatowych, oraz w mieście Warszawie, świadectwa odbudowania, bez względu na wartość budowli, sporządzane być mogą tylko przez Budowniczych, lub Inżynierów Rządowych.

Art. 79. Wszelkie świadectwa odbudowania, tak przygotowawcze, jako też ostateczne: w mieście Warszawie, poświadczą Prezydent; w miastach gubernialnych, Rząd Gubernialny; w innych zaś miastach i wsiach, właściwi Naczelnicy Powiatu.

Art. 80. Świadectwa odbudowania, równie jak likwidacye pogorzeli, przesłane będą Dyrekcyi Ubezpieczeń, najdalej w przeciągu dni 15tu, od daty doręczenia onych Władzy, która jest w obowiązku przesłać takowe Dyrekcyi; pod karą porządkową:

Termin do składania świadectw odbudowania.

a) Za pośrednictwem Rządu Gubernialnego: jeżeli dotyczy zabudowań dworskich lub włościańskich, w dobrach Rządowych i Instytutowych; tudzież miast gubernialnych.

b) Bezpośrednio Dyrekcyi, przez Naczelników Powiatowych; co do zabudowań wszystkich innych miast, jako też dóbr prywatnych: a to podług dołączonego wzoru.

Art. 81. Odbudowanie, po wsiach, zniszczonych budowli przez pożar, nastąpić może niekoniecznie na miejscu pogorze-

liska: zawsze atoli w obrębie dóbr, do jednego właściciela należących; z zastrzeżeniem uzyskania na to pozwolenia od właściwej Dyrekcyi Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego.

Prawo to służy, zarówno właścicielowi, jako i cessionaryuszowi, któremu przez niego prawo do wynagrodzenia, z obowiązkiem odbudowania, odstąpioném zostało.

Art. 82. Odbudowanie zgorzałych budowli, po miastach, nastąpić może niekoniecznie na miejscu pogorzeli: lecz na każdym innym placu, w tém samym mieście; z zastrzeżeniem złożenia Dyrekcyi dozwolenia, na to przeniesienie, od właściwej Władzy Administracyjnej i od wierzycieli hipotecznych.

Art. 83. Gdyby poszkodowany właściciel nieruchomości w mieście, życzył sobie odbudować zgorzałe budowle w inném mieście, lub ze wsi przenieść do miasta: winien uzyskać na to, prócz dozwoleń, w poprzednim artykule wymienionych, oddzielne upoważnienie od Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 84. Mają prawo odbierać przyznane wynagrodzenie za zgorzałe zabudowania:

a) Właściciele, na których imię zabudowania w kadastrach są zapisane, lub ich pełnomocnicy; dożywotni posiadacze; zastawnicy; dzierżawcy, kontraktem dzierżawnym do tego upoważnieni;

b) Nabywcy wynagrodzenia;

c) Okupnicy i czynszownicy; tudzież inni włościanie, gdy zabudowania są ich własnością i składkę z nich opłacają;

d) Ojciec i matka, bezwarunkowo; jeżeli uchwałą Rady familijnej pozostawieni są przy opiece, z prawa im służącój;

e) Opiekun, niebędący ojcem; jeżeli do tego w szczególności przez Radę familijną jest upoważniony;

f) Kuratorowie mass bezdziedzicznych, lub bezwłasnowolnych;

g) Za zabudowania Rządowe i Wojskowe, Władze, pod których zarządem budowle zostają;

Kto ma prawo podnosić wynagrodzenie.

h) Właściwe Dozory parafialne, za kościoły, dzwonnice, plebanie, domy schronienia, i inne kościelne zabudowania;

i) Proboszczowie zaś, za inne zabudowania do plebanii należące;

k) Włościanie, w dobrach Rządowych, Instytutowych i domacyjnych, za zabudowania będące ich własnością.

Art. 85. Gdy, z powodu śmierci, lub zmiany, właściciela posesyi, hypotecznie nieuregulowanój, w miastach; tudzież okupnika, czynszownika, kolonisty albo włościanina, we wsiach; wdowa, sukcesorowie, albo nowo-osiadły, ma prawo do podniesienia wynagrodzenia: Burmistrz, lub Wójt Gminy, sporządzi protokół, usprawiedliwiający zmianę i służące prawo, który, przy przedstawieniu o wypłatę wynagrodzenia, złożony być powinien.

Art. 86. Poszkodowany, któryby chciał odstąpić wynagrodzenia, przyznanego innemu, mającemu prawo budowania, według przepisów niniejszój Ustawy; winien to uskutecznić przez akt urzędowy, za poprzedniem uzyskaniem zezwolenia wierzycieli i Władzy miejscowój: a nabywca udowodnić powinien, iż rozpoczęcie budowy z fundamentów nastąpiło, już po urzędowém nabyciu wynagrodzenia.

Gessye wynagrodzenia.

Art. 87. Upoważnienia do wypłaty, czyli assygnacye, Dyrekeya Ubezpieczeń wydawać będzie, podług żądania interesenta, do Kassy Głównej Ubezpieczeń, do Gubernialnych lub Powiatowych.

Assygnacye.

Assygnacye do Kass Gubernialnych, za pośrednictwem Rządów Gubernialnych; a do Kass Powiatowych, za pośrednictwem Naczelników Powiatowych, przesyłane być winny.

W ogólności zaś, o każdój wydanój assygnacyi, Dyrekeya zawiadomi właściwy Rząd Gubernialny i poszkodowanego.

Art. 88. Za zgłoszeniem się poszkodowanego do właściwój Kassy, wypłata niezwłocznie nastąpić winna. Gdyby zaś czyniono jakie zwłoki w wypłacie, którymby Rząd Gubernial-

ny lub Naczelnik Powiatu nie zarządził, wolno jest poszkodowanemu zanieść zażalenie do Dyrekeyi.

Każde przetrzymanie, lub zwłoka, w realizowaniu wydanych assygnacyj, ściśle dochodzone będą; a dopuszczający się takowej, przez właściwą Władzę, do odpowiedzialności pociągnięty zostanie.

Art. 89. Kassy Gubernialne i Powiatowe realizować będą assygnacye z funduszków Ubezpieczeń, jako też Skarbowych, na rachunek Kassy Ubezpieczeń, która takowe assygnacye za gotowiznę przyjmie; i, jeżeli na zrealizowanie assygnacyj użyte były fundusze Skarbowe, zwróci je, po obrachunku należitości, kassom Skarbowym.

Art. 90. Przed wypłatą wynagrodzenia, interessent udowodnić powinien kwitem, lub świadectwem Kassy właściwej, że w składce ogniowej nie zalega.

Art. 91. Rozpoznanie osoby i podpisu, na kwicie każdego prywatnego interessenta, albo położonych znaków przez nieumiejących pisać, przy odbieraniu należitości, poświadczone być powinno przez osobę wiarogodną i Kassyerowi znaną; a co do należitości włościanom przypadających, przez właściciela dóbr, lub Wójta Gminy.

Art. 92. Skoro który właściciel raz zrzecze się przyznanego wynagrodzenia za budowlę, całkowicie lub w części zgorzałe; nie może już ani sam, ani jego następcy, poszukiwać tegoż wynagrodzenia.

Jeżeli zaś budowla nie ma być odbudowana, wykreślona będzie z ubezpieczenia, a składka ogniowa umorzona, od roku, w którym pogorzel nastąpiła.

Prekluzya
odbudowa-
nia.

Art. 93. Jeżeli, w przeciągu lat sześciu od daty przyznania wynagrodzenia, w miejsce pogorzałych zabudowań, inne wystawione, lub odbudowane, i świadectwa odbudowania Dyrekeyi złożone nie będą; w takim razie pogorzelec utraci prawo do reszty niepodniesionego wynagrodzenia.

W razie zaś podniesienia wynagrodzenia przed odbudowaniem, za kaucyą; zwrot takowego, na wystawiającym kaucyą, w drodze exekucyi administracyjnej, poszukiwany będzie.

Art. 94. Gdyby wszakże, z powodu sporów prawnych, lub innych nieprzewidzianych przyczyn, odbudowanie, w terminie artykułem poprzednim oznaczonym, nie mogło być przedsięwzięte, lub ukończone: osoby interessowane zgłosić się powinny, przed upływem tegoż terminu, do Dyrekcyi Ubezpieczeń, z dostatecznym usprawiedliwieniem przyczyn opóźnienia; która, skoro powody za słuszne uzna, mocna będzie termin przedłużyć.

Art. 95. Małoletni do dojścia pełnoletności, tudzież Instytuta publiczne, nie ulegają prekluzyi w prawach swoich do wynagrodzeń, przyznanych za pogorzele nieruchomości, do nich należących.

Art. 96. Pogorzelec utracą prawo do odebrania całkowitego wynagrodzenia:

Utrata prawa do wynagrodzenia.

a) jeżeli podpaleniem swojej własności, lub innym jakimkolwiek sposobem, dopuścił się podstęp, lub oszustwa, na szkodę funduszu Ubezpieczenia; i o tém prawnie przekonany został;

b) jeżeli podstępnie budowlę niepogorzałą, podał do likwidacyi za spaloną;

c) jeżeli w likwidacyi zamieścił, w miejsce spalonej, budowlę wyższej wartości.

Art. 97. Wydane, w tej mierze, przez Dyrekcyą Ubezpieczeń, na mocy niniejszej Ustawy, decyzye, zostaną właściwym stronom, za pośrednictwem miejscowych Władz, doręczone.

Art. 98. Jeżeli zaś część lub całość, przyznanego wynagrodzenia za pogorzel, podniesioną była; a następnie, w skutku śledztwa sądowego, wykazało się, że, przed wypłatą, zachodził jeden z przypadków, w artykule 95 wyrażonych: pobrana summa, i koszt śledztwa, w drodze exekucyi admini-

stracyjnój, od właściciela, lub posiadacza pogorzałych zabudowań, ściągnięte będą.

Uchybienia
Budownic-
czych w in-
teressach
Ubezpiecze-
nia.

Art. 99. Gdyby który z Budowniczych, lub Inżynierów, użytych do czynności Dyrekcyi Ubezpieczeń, działał na szkodę funduszów ubezpieczenia, a mianowicie: budowlom, do ubezpieczenia podanym, nadał przewyższającą wartość; przy sporządzaniu świadectw odbudowania, nie trzymał się cen miejscowych na materiały i robotnika; *ceny te nierzetelnie zamieścił, i, podług nich, wysoką wartość oznaczył;* szacując zaś uratowane od pożaru części budowli, nie trzymał się cen w tabelach położonych: w takim razie, w miarę wykroczenia, pociągnięty będzie do odpowiedzialności; i, jeżeli zostaje w służbie Rządowej, może być, w miarę wykroczenia, oddalony od obowiązków; niezostającym zaś w służbie Rządowej, odjęta będzie moc działania w interesach ubezpieczenia.

TYTUŁ VI.

Przepisy przechodnie.

Art. 100. Wszelkie interesa, doszłe do Dyrekcyi do dnia wprowadzenia w wykonanie niniejszej Ustawy, załatwiane będą podług poprzednich przepisów b. Towarzystwa Ogniwego. Wszelkie zaś interesa, po dniu ogłoszenia doszłe, bez względu na datę pogorzezi, decydowane będą na zasadzie niniejszej Ustawy.

Art. 101. Dopóki kadastra wszystkich Ubezpieczeń, na zasadzie przepisów b. Towarzystwa Ogniwego przyjętych, uregulowane nie będą, według niniejszej Ustawy; składka rozpiszana będzie oddzielnie na ubezpieczenia dawne, oddzielnie na ubezpieczenia już uporządkowane.

Sporządzenie nowych
kadastrów.

Art. 102. Zaraz po ogłoszeniu niniejszej Ustawy, Dyrekcyja, tudzież Władze, do których to z mocy przepisów tejże Ustawy należy; zajmą się czynnością sporządzenia nowych kadastrów, tak, aby takowe najpóźniej w dwa lata, od daty ogłoszenia Ustawy, w Dyrekcyi znajdowały się.

Art. 103. Wszelkie zmiany w ubezpieczeniu, nastąpione w jednej wsi lub possessyi miejskiej, po ogłoszeniu niniejszjej Ustawy, przyjęte nie będą; jeżeli podający nie złoży nowego kadastru wszystkich zabudowań, do niego należących.

Art. 104. Wszelkie zabudowania, od roku 1817 pogorzałe, w przeciągu sześciu lat, od daty ogłoszenia niniejszjej Ustawy, odbudowane być winny; i świadectwa ich odbudowania Dyrekcyi złożone: pod rygorem utraty niepobranego wynagrodzenia, stosownie do artykułu 93go; oprócz wypadków, artykułem 94m przewidzianych.

V.

**Postanowienie Rady Administracyjnej, zatwierdzające
Ustawę o zabezpieczaniu ruchomości od pożarów.**

W Imieniu Najjaśniejszego

MIKOŁAJA I.

Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego,

&c. &c. &c.

Rada Administracyjna Królestwa Polskiego.

Zważywszy, że dotychczasowe przepisy o ubezpieczeniu ruchomości od strat, z pożaru wynikających, oparte na Postanowieniach Rady Administracyjnej z dnia 10 (22) listopada 1833 roku, 28 lipca (9 sierpnia) 1836 r., 23 marca (4 kwietnia) 1837 r., 8 (20) lutego 1838, i 6 (18) czerwca 1841 roku, wymagają bliższego ich zastosowania do głównych zasad, wskazanych Ukazem Najwyższym z dnia 29 grudnia (10 stycznia) 1842/3 r. dla wszystkich rodzajów ubezpieczeń, pod zarządem właściwej Dyrekeyi zjednoczonych; zważywszy oraz, że dziesięcio-letnie doświadczenie doradza, w urzędzeniu instytucyi ubezpieczeń własności ruchomych od pożarów, zaprowadzić niektóre zmiany, działania jęj rozszerzające lub ułatwiające; na przedstawienie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, postanowiła i stanowi:

Artykuł 1. Dołączona tu Ustawa o ubezpieczeniu ruchomości od strat, z pożaru wynikających, którą Rada Admini-

stracyjna zatwierdza, zastąpić ma wszelkie istniejące dotąd w téj mierze przepisy.

Art. 2. Wykonanie niniejszego Postanowienia porucza się Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych; zamieszczenie zaś w Dzienniku Praw, wraz z dołączoną Ustawą, Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości.

Działo się w Warszawie, na posiedzeniu Rady Administracyjnój Królestwa, dnia 15 (27) lutego 1844 roku.

Namiestnik, General-Feldmarszałek,

(podpisano) **Xiążę Warszawski.**

P. o. Dyrektora Głównego, Prezydującego w Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych,

General-Lejtnant, Senátor,

(podpisano) **Pisarew.**

Sekretarz Stanu, Radca Stanu,

(podpisano) **T. Le Brun.**

USTAWA

O ZABEZPIECZENIU RUCHOMOŚCI OD POŻARÓW.

TYTUŁ I.

Główne zasady.

Artykuł 1. Dyrekcyja Ubezpieczeń zapewnia wynagrodzenie za wszelką własność ruchomą, zniszczoną lub uszkodzoną przez ogień, albo z powodu ognia.

Art. 2. Za ruchomość, ulegającą ubezpieczeniu, poczytuje się każdy przedmiot, mogący podpaść zniszczeniu lub uszkodzeniu przez ogień, a niebędący budowlą; tudzież, który nie jest przymocowany tak, iżby, bez jój naruszenia, lub uszkodzenia samego przedmiotu, mógł być przeniesionym.

Art. 3. Dyrekcyja może ubezpieczać wszelkie ruchomości, wyjąwszy:

- 1) Zapasy prochu, i przedmioty w składach prochu zamieszczone;
- 2) Pieniądze kruszcowe i papierowe;
- 3) Wexle, papiéry publiczne, i wszelkie dokumenta;
- 4) Kamienie drogie, w ręku osób prywatnych znajdujące się.

Art. 4. Dyrekcyja nie wynagradza za pogorzele z klęsk wojennych pochodzące, lub przez podstęp samego zabezpieczonego zrządzone.

Art. 5. Ubezpieczenie ruchomości od ognia, następuje za opłatą składki ciągłej, lub jednorazowej.

Art. 6. Przystępowanie do ubezpieczenia z ruchomościami następować może w każdym czasie, i zostawione jest woli każdego.

Obowiązek ubezpieczenia ruchomości wypływać tylko może, albo ze szczególnych postanowień Rządu, albo z zobowiązań względem Rządu zaciągniętych, albo wreszcie z umów z osobami trzecimi zawartych.

Zabezpieczone być powinny przedmioty ruchome, składane na zastaw w Banku Polskim i Lombardzie.

Art. 7. Ubezpieczenie ruchomości w Towarzystwach Ognio-wych zagranicznych, bez zezwolenia Dyrekcyi, jest zabronione pod karą, art. 71 przepisaną.

Art. 8. Ubezpieczenia ruchomości rozróżniają się:

1. Pod względem oznaczenia przedmiotu ubezpieczenia:

a) na ogółowe, w których ubezpiecza się ogólna wartość przedmiotów ubezpieczonych;

b) na szczegółowe, przy których ubezpieczają się poszczególne przedmioty wskazane, co do ich rodzaju, liczby i wartości.

2. Pod względem miejsca ubezpieczenia:

a) na oddzielne, to jest, umówione w jedném wskazaném miejscu, lub w jednój budowlu:

b) na łączne, to jest, rozciągające się do kilku miejsc lub budowli.

3. Pod względem osoby ubezpieczonego:

a) na zawarte na rzecz własną, to jest, przez właściciela przedmiotów ubezpieczonych.

b) na zawarte na rzecz trzeciej osoby, to jest, ubezpieczenie przedmiotów do kogo innego należących.

4. Pod względem trwania:

a) na ciągłe, to jest, na czas nieograniczony, dłuższy od roku:

b) na czasowe, to jest, na przeciąg czasu oznaczony, nie krótszy od miesiąca jednego, nie dłuższy od roku.

5. Pod względem wysokości ubezpieczenia:

a) na najwyższe, to jest, dochodzące summy 75,000 rub. sr.;

b) na podane przez przystępującego, to jest, nie dochodzące summy najwyższego ubezpieczenia.

Art. 9. Wybór pomiędzy ubezpieczeniami, w poprzednim artykule wyrażonemi, zależy od przystępującego. Ubezpieczenie zaś najwyższe następować może w zakresie, artykułem 56 oznaczonym.

Art. 10. Wystąpić można z ubezpieczenia ciągłego w każdym czasie, za poprzedniem oświadczeniem na piśmie żądania tego Dyrekeyi Ubezpieczeń; a to podług przepisów, w artykułach 117 i 118, wskazanych.

Art. 11. Wynagrodzenie za utraconą lub uszkodzoną przez pożar własność ruchomą, otrzymuje poszkodowany całkowicie, zaraz po onego przyznaniu.

Art. 12. Wszelkie korespondencye i czynności, dotyczące ubezpieczenia ruchomości od ognia, uwolnione są od używania papieru stęplowego i od opłaty pocztowej. Przesyłka zaś pieniędzy pocztą, odbywać się ma podług tych samych zasad, jak innych funduszków, pod zarządem Dyrekcji Ubezpieczeń zostających.

Tytuł II.

O funduszach zabezpieczenia ruchomości od pożarów.

Art. 13. Fundusze na wynagrodzenie strat, wynikłych w ruchomościach, w skutku pożarów, powstają ze składek, wnoszonych, podług art. 77, przez przystępujących do ubezpieczenia; tudzież z innych wpływów, niniejszą Ustawą przepisanych.

Art. 14. Wszelkie fundusze zabezpieczenia ruchomości od pożarów, umieszczane być mają w Banku Polskim, podług zasad, między Dyrekcją Ubezpieczeń a Bankiem Polskim w ogólności umówionych, względem funduszków pod zarządem téjże Dyrekcji zostających.

Art. 15. Wysokość składek, tworzących fundusze zabezpieczenia ruchomości od pożarów, oznaczana będzie Taryfą, przez Dyrekcją Ubezpieczeń corocznie ustanawianą; a przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych zatwierdzaną.

Art. 16. Składki, taryfą wskazane, są przeznaczone:

- a) na wynagrodzenie strat z pogorzeli;
- b) na uzbieranie kapitału zapasowego, w zakresie, artykułami następującemi, oznaczonym;
- c) na pokrycie kosztów zarządu, w wysokości, corocznie, na wniosek Dyrekcji Ubezpieczeń, przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych oznaczać się mającej.

Art. 17. Do czasu uzbierania kapitału zapasowego, przynajmniej w summie 75,000 r. s., Taryfy składek zmniejszać nie należy.

Po uzbieraniu tej summy, wysokość kapitału zapasowego oznaczaną będzie corocznie przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na wniosek Dyrekcyi Ubezpieczeń.

Art. 18. Najwyższy kapitał zapasowy nie powinien przenosić 10% summy, przez Dyrekcyą poręconej z końcem upływnego roku.

Art. 19. Jeżeli zebrane składki i kapitał zapasowy, nie wystarczają w którym roku na pokrycie wydatków, Dyrekcyą Ubezpieczeń można jest użyć na ten cel innych funduszy, pod zarządem jej zostających, sposobem pożyczki; za zwrotem, w latach następnych, z procentem, jaki też fundusze pobierają.

Art. 20. Fundusz uzbierany z opłat, ustanowionych w art. 89 i następnych, za świadectwa i znaki ubezpieczenia, tudzież za rejestra ubezpieczonym dostarczane, używany być ma na kosztą wygotowania tych szczegółów, i na inne potrzeby, wyłącznie do zabezpieczenia ruchomości od pożarów odnoszące się. Rachunek z tego funduszu oddzielnie prowadzony być winien.

TYTUŁ III.

O stopniach niebezpieczeństwa pożaru, jakim ulegają ruchomości.

Art. 21. Przedmioty, które mogą być ubezpieczone od pożarów, posiadają rozmaity stopień niebezpieczeństwa, według trzech głównych względów, to jest:

- 1) natury samego przedmiotu;
- 2) konstrukcyi budowli, w której ubezpieczenie następuje, i budowli jej przyległych;
- 3) przeznaczenia i użycia miejsc, lub budowli, w których przedmioty znajdują się.

Art. 22. Ze względu natury przedmiotów, to jest, ich palności, łatwości zepsucia w ogniu, i trudności ugaszenia, różnią się one na 4 działy:

Dział I. Przedmioty niezapalne, lecz przez pożar zniszczeniu lub uszkodzeniu ulegające:

- 1) kruszce wszelkiego rodzaju;
- 2) wyroby kruszczowe, jakoto: warsztaty, maszyny, narzędzia i sprzęty, całkowicie z kruszczu wyrobione;
- 3) z pomiędzy ciał kopalnych: sole, marmur, gips, kreda, wapno gaszone, kamienie, i t. p.;
- 4) wyroby z ciał kopalnych, jakoto: szkło, naczynia kryształowe, fajans, porcelana, wyroby garncarskie, i t. p.

Dział II. Przedmioty zapalne, tudzież zniszczeniu przez ogień łatwo ulegające:

- 1) ciała zwierzęce, jakoto: wełna, sierść i włosy, skóry, róg, mięso, ryby, inwentarze żywe, i t. p.;
- 2) z pomiędzy wyrobów z ciał zwierzęcych: wszelkie wyroby wełniane, włosiane, rogowe, skórzane, struny, klój, mydło, i t. p.;
- 3) z pomiędzy ciał roślinnych: zboże w ziarnie, nasiona wszelkie i owoce, towary korzenne, drzewo w kłocach;
- 4) z pomiędzy wyrobów z ciał roślinnych; ze względu na naczynia, w jakich są zawarte: wino, porter, piwo, miód, cukier, i t. p.

Dział III. Przedmioty łatwozapalne:

- 1) z pomiędzy ciał kopalnych: wapno niegaszone(*) i węgle kamienne;
- 2) z pomiędzy ciał roślinnych: słoma, siano, len, konopie, zboże w snopie, tytoń i tabaka, drzewo w szczapach lub mniejszych sztukach, węgle drzewne, bawełna, chmiel, szczyść barwierska, i t. p.;

(*) Umieszczone tu jest wapno niegaszone, jako pożar wzniecić mogące.

3) z pomiędzy wyrobów z ciał roślinnych: wszelkie wyroby lniane, konopne, i bawełniane, tudzież słomiane; papier, książki, drzewo we wszelkich wyrobach;

4) z pomiędzy wyrobów z ciał zwierzęcych, wszelkie wyroby jedwabne;

5) wyroby wszelkie, do których wchodzi ciała roślinne, zwierzęce i kruszczowe w połączeniu, jakoto: meble i sprzęty domowe, narzędzia gospodarskie, warsztaty wszelkie rzemieślnicze, powozy, przyrządzenia i mechanizmy w teatrach, sprzęty kościelne, instrumenta muzyczne, i t. p.

Dział IV. Przedmioty bardzo zapalne:

1) tłustości i żywice, jakoto: oleje, słonina, łój, воск, dziegieć, smoła, terpentyna, pokosty, bursztyn, i t. p.;

2) ciecze alkoholyczne, jakoto: arak, spirytus, wódka, wódki pachnące, etery, i t. p.;

3) ciała najbardziej zapalne: fosfor, saletra, siarka, zapalki, proszki detonujące.

Art. 23. Zabudowania, zawierające ruchomości ubezpieczone, lub budowle im przyległe, pod względem niebezpieczeństwa ognia, dzielą się na 4 klasy:

Klasa I. Budowle, których ściany zewnętrzne są całkowicie z kamieni, cegły, surówki, ziemi albo gliny; i szczyty całkiem murowane, pokryte blachą lub dachówką.

Klasa II. a) Budowle takie, jak w klasie 1wszej; lecz ze szczytami z pruskiego muru, lub z drzewa;

b) budowle takie, jak w klasie 1wszej, kryte gontami, dranicami, lub słomą z gliną;

c) budowle drewniane, albo w części z drzewa, w części z muru, surówki, ziemi, gliny, i t. d.; kryte blachą, lub dachówką.

Klasa III. a) Budowle drewniane, albo w części z drzewa, w części z muru, surówki, ziemi, gliny, i t. d.; kryte gontami, dranicami, albo słomą z gliną.

b) Budowle takie, jak w klasie 1wszej, kryte słomą lub trzcina.

Klasa IV. Wszelkie budowle, prócz murowanych, kryte słomą lub trzcina.

Art. 24. Ze względu na przeznaczenie i użycie miejsce lub budowli, w których przedmiot ubezpieczony znajduje się, niebezpieczeństwo pożaru rozróżnia się, na następujące 4 przypadki:

Przypadek 1. Umieszczenie przedmiotu ubezpieczonego, nie w budowlu, lecz pod gołym niebem; albo w budowlu bez ogniska, niezamieszkałej; lub wreszcie, w budowlu zamieszkałej, lecz w piwnicach sklepionych, opatrzonych żelaznemi drzwiami.

Przypadek 2. Użycie budowli na same mieszkania, bez powiększenia niebezpieczeństwa którą z okoliczności, w następnych dwóch przypadkach wymienionych.

Przypadek 3. Umieszczenie w budowlu: szynkowni, gar-kuchni, oberży, domów zajezdnych lub gościnnych; niemniej warsztatów rzemieślniczych, jakoto, stolarskich, bednarskich, ciesielskich, kowalskich, i innych; nakoniec, fabryk wyrobów wełnianych, lniauych, bawełnianych, jedwabnych, przędzalni, fabryk powroźniczych, i t. p.

Przypadek 4. Umieszczenie w budowlu: gorzelni, browaru, suszarni, rafinerji, fabryk cukru, wyrobów chemicznych. pracowni aptecznych, teatrów, wszelkich fabryk, gdzie są w użyciu maszyny parowe, dystylarni, olearni, i innych wielce niebezpiecznych zakładów.

Art. 25. Oprócz trzech głównych względów, w poprzedzających artykułach wyrażonych, wpływają na stopień niebezpieczeństwa inne spółdziałające okoliczności, jakoto: rzadkie lub częste powtarzanie się pogorzelei w jednem miejscu, łatwość lub trudność ratunku, obfitość lub brak wody, obsadzenie budowli drzewami, lub оголоcenie z takowych, szczególne środki ochrony, albo brak tych środków, odosobnienie lub skupienie tych budowli, i t. p.

Tytuł IV.

O sposobie ubezpieczania ruchomości.

ODDZIAŁ I.

O przystępowaniu z ruchomościami do ubezpieczenia.*I. Przepisy ogólne.*

Art. 26. Każdy, pragnący przystąpić do ubezpieczenia od pożaru z własnością swoją ruchomą, powinien zgłosić się do Dyrekcyi Ubezpieczeń, i złożyć jój:

- 1) Podanie, obejmujące deklaracją przystąpienia.
- 2) Plan odrębny, okazujący położenie budowli lub miejsc, w których ubezpieczenie ma nastąpić; tudzież, budowli przyległych.
- 3) Opis tychże budowli.
- 4) Wykaz lub dowody ilości i wartości przedmiotów, ubezpieczyć się mających.

Podanie, plan z opisem, i wykaz z dowodami, podpisane być powinny przez właściciela, ubezpieczenia żądającego; lub przez Agenta Dyrekcyi, mającego w tej mierze zlecenie od właściciela.

A. Podanie z deklaracją przystąpienia.

Art. 27. W podaniu, stanowiącém deklaracją przystąpienia, zgłaszający się wyrazić winien:

- 1) Jakiego gatunku ubezpieczenie pozyskać pragnie, z pomiędzy następujących:

Gatunek 1, Ubezpieczenie ciągle ogólne;

Gatunek 2, Ubezpieczenie ciągle szczegółowe;

Gatunek 3, Ubezpieczenie czasowe ogólne;

Gatunek 4, Ubezpieczenie czasowe szczegółowe;

lub téż, czyli niektóre przedmioty, podług jednego z tych gatunków, drugie zaś, podług innych gatunków, chce ubezpieczyć.

2) Czy zabezpieczenie podanych przedmiotów, ma nastąpić, jako oddzielne, w jednej wskazanej budowli; czy, jako łączne, w kilku budowlach; a mianowicie: czy przedmioty te, z jednych do drugich budowli, będą przenoszone.

3) Czy pragnie pozyskać ubezpieczenie, na rzecz własną; czy na rzecz trzeciej osoby, to jest: czy przedmioty, które podaje do ubezpieczenia, są jego własnością; lub należą do kogo innego.

4) Czy w zabudowaniach, mieszczących przedmioty ubezpieczyć się mające, lub im przyległych, znajdują się zakłady, lub handle przedmiotów, należących do Działu niebezpieczniejszego od tych, jakie do ubezpieczenia są podane.

5) Czy przystępujący pragnie otrzymać z Dyrekcyi księgę, do prowadzenia rachunku przedmiotów ubezpieczonych; lub przedstawia własne książki albo kontrole do oparafowania, podług przepisu art. 98.

6) Wiele potrzebuje znaków ubezpieczenia, o których w art. 108 mowa.

7) Wskazać potrzeba miejsce zamieszkania podającego; a jeżeli to jest na wsi, wyrazić: nazwisko Gminy i Powiatu, tudzież najbliższej stacyi pocztowej.

8) Domieścić prócz tego należy wiadomości, dla szczególnych gatunków ubezpieczenia, poniżej wskazane.

B. Plan.

Art. 28. Plan w art. 26, ustępie 2, wzmiankowany, powinien być odręcznie sporządzony; i wskazywać położenie zabudowań, nie tylko tych, w których ubezpieczenie przedmiotów ma nastąpić: ale nadto, w mieście, wszystkich innych zabudowań pierwszym przyległych; we wsiach zaś, wszystkich okolicznych, o sto łokci od pierwszych oddalonych. Budowle oznaczyć należy literami; a odległość jednych od drugich w łokciach, liczbami wypisać.

Art. 29. Jeżeli zabezpieczenie ma nastąpić w zabudowaniu, mieszczącym w sobie jaką fabrykę, lub ogniska; wska-

zać należy, na planie, ich położenie, i rozkład wewnętrzny budowli.

Art. 30. Przy podawaniu do ubezpieczenia fabryk, lub rękodzielni większych; to jest takich, w których wartość ruchomości ubezpieczyć się mających, wynosi przynajmniej 3,000 r. s.: Dyrekeya Ubezpieczeń mocna jest żądać planów, artykułem poprzednim przepisanych, tak samych budowli, przedmioty ubezpieczone mieszczących; jako i im przyległych w miastach, a na sto łokci oddalonych we wsiach.

Art. 31. W Warszawie, przy mniejszych ubezpieczeniach, Dyrekeya może uwalniać od składania planu, poprzestając na opisie budowli.

Art. 32. Jeżeli własność ruchoma, pod gołym niebem złożona, ma być ubezpieczoną; wskazać należy, na planie, odległość składu od najbliższych budowli, w odległości stu łokci.

C. Opis zabudowań.

Art. 33. Opis zabudowań, o którym w art. 26, ustępie 3, mowa, w dwóch exemplarzach sporządzony, powinien być objaśnieniem planu; i wskazać ma rodzaj budowli, materyał, z jakiego są stawiane, i czém kryte.

Co do budowli, w których ubezpieczenie ma nastąpić, należy, prócz tego:

- a) podać ich wymiary długości, szerokości i wysokości;
- b) wymienić okoliczności, które, ze względu na przeznaczenie i użycie budowli, stanowią jeden ze czterech przypadków niebezpieczeństwa, w art. 24 wyrażonych;
- c) wyrazić: czy budowle są nowe; albo czy są w stanie dobrym, lub średnim.

Art. 34. Opis, dołączony do planu, o którym w art. 29 mowa, wskazywać powinien, prócz szczegółów, w art. poprzedzającym wyrażonych:

- a) bliższe opisanie, z jakiego materyału są ściany zewnętrzne i wewnętrzne budowli;

b) liczbę i rodzaj ognisk.

Podobnym sposobem powinny być opisane, przy planie, art. 30 wskazanym, nie tylko budowle mieszczące przedmioty ubezpieczone, ale i im przyległe.

Art. 35. Plany i opisy budowli, zgłaszający się, powinien składać Dyrekeyi w jednakowym sposobie sporządzone; bez względu na to, do którego ze czterech gatunków ubezpieczenia przystępuje. Przy ponawianiu zaś ubezpieczenia, może w podaniu powołać się tylko na plan i opis dawniej złożony; jeżeli w budowlach nie zaszły ważne zmiany, które do wiadomości Dyrekeyi podać należy.

D. Wykaz lub dowody ilości i wartości przedmiotów.

Art. 36. Wykaz, o jakim mowa w art. 26, ustępie 4, sporządzony być powinien w dwóch exemplarzach; i wskazywać ilość i wartość przedmiotów, w sposobie, dla każdego gatunku ubezpieczenia poniżej oznaczonym: a, w razie potrzeby, ma być poparty dowodami, tamże przepisanimi.

Art. 37. Jeżeli wartość niektórych przedmiotów, ma się zmieniać w ciągu ubezpieczenia, jakoto, w gospodarstwie, owiec, uważanych z wełną lub bez wełny; maciór, gdy są kotne; krów, gdy są cielne; w fabrykach, wełny, lub innego surowego materiału, stopniowo przerabianego na wyrób wykończony, i t. p.: zgłaszający się, wyrazić może w wykazie, przez jaki czas wyższą wartość przedmiotom podanym naznacza.

Art. 38. Jeżeli niektóre przedmioty, składają się z dwóch wartości, oddzielnie uważać się mogących, jakoto, owiec i wełny; ziarna z omlotu i słomy, w zbożu w snopie; i t. p.: zgłaszający się, powinien oznaczyć, w wykazie, wartość każdej z tych części oddzielnie.

Art. 39. Jeżeli wydatek jakowych przedmiotów, następować ma ciągle, jakoto, słomy, siana i paszy, drzewa opałowego, i różnych materiałów surowych w fabrykach: przy-

stepujący zadeklarować może zasady, wedle których ubytek stopniowy przedmiotów ubezpieczonych będzie następował.

Art. 40. Przy wskazywaniu szczegółowo przedmiotów, do ubezpieczenia podanych, takowe rachowane być mają, według miary i wagi krajowej; albo w ilościach w handlu, lub gospodarstwie, przyjętych.

II. Przepisy szczególne.

A. Ubezpieczenie ciągle ogółowe.

Art. 41. W podaniu do Dyrekeyi, stanowiącém deklaracyą przystąpienia, wyrazić należy:

1) czy ubezpieczenie ciągle ogółowe ma nastąpić:

a) w gospodarstwie rolném, to jest, zboża, tudzież inwentarzy, żywych i martwych, w dobrach ziemskich; czy téż,

b) zwyczajne, to jest, jakichkolwiek innych przedmiotów.

2) Jeżeli przystępujący pragnie, ażeby przez niektóre miesiące lub części roku, summa ubezpieczenia była stale wyższą, jak przez inne; winien wysokość summ tych w podaniu zadeklarować.

3) Wyrazić: czy w Kassie Powiatowej, lub w Kassie Główniej Ubezpieczeń, pragnie opłacać składkę. Na złożenie podania tego, przystępujący żądać ma prawo udzielenia kwitu sznurowego; który, w każdym razie, przez Dyrekeyą lub Naczelnika Powiatu właściwego, bez żadnej zwłoki, wydany mu być powinien.

a. Ubezpieczenie w gospodarstwie rolném.

Art. 42. Pragnący przystąpić do ubezpieczenia ciągłego ogółowego, ze zbożem, tudzież inwentarzami żywymi i martwymi, w dobrach ziemskich, winni, oprócz podania z deklaracyą planu i opisu budowli, art. 27 i następniemi, przepisanych, przedstawić Dyrekeyi, w miejsce wykazu ilości i warto-

ści przedmiotów, w art. 26, ustępie 4, wzmiankowanego, wysokość ogólnej summy, na jaką chcą być ubezpieczeni; lecz na jej usprawiedliwienie złożyć powinni:

a) Wyciąg przychodów dóbr, bądź w drodze urzędowej sporządzony; bądź przez Władze Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, przy udzielaniu pożyczki w listach zastawnych, przyjęty.

b) W braku takowego, lub w przypadku jego niedostateczności: trzyletnie rejestra gospodarskie, z wykazem przychodów przez siebie ułożonym, mapą i opisem dóbr, tudzież z wykazami utrzymywanych na gruncie inwentarzy, i posiadanych narzędzi gospodarskich; albo wreszcie inne, w miarę możliwości, dowody, przekonać zdolne o wartości corocznych zbiorów i inwentarza gruntowego. W wykazach tych domieścić należy ceny średnie targowe, lub usprawiedliwione: dla oznaczenia ogólnej summy, z której Dyrekcya, w sposobie art. 56 przepisany, normalne ubezpieczenie ustanawia; z uwagą na rozdział, co dowysokości, w pewnych oznaczonych terminach, jeżeli takowy, wedle art. 41 ustępu 2, był żądany.

Art. 43. Do ubezpieczenia ciągłego ogółowego, nie mogą być podane inwentarze, tudzież maszyny i narzędzia gospodarskie takie, które, posiadając wyższą szczególną wartość, nie ulegają oszacowaniu podług cen targowych lub jednostajnych. Pragnący przedmioty takie zabezpieczyć sposobem ciągłym, winien je zadeklarować oddzielnie do ubezpieczenia szczegółowego: podobnież powinien oddzielnie zgłosić się, gdyby chciał zabezpieczyć jakowe przedmioty czasowo, bądź sposobem ogółowym, bądź szczegółowym; albo pozyskać ubezpieczenie dodatkowe, wyższe od normalnego. Ubezpieczenie ciągłe ogółowe, niższe od normalnego, w każdym razie może być żądane.

b. Zwyczajne.

Art. 44. Podający do ubezpieczenia ciągłego ogółowego, jakiegokolwiek przedmioty, nie należące do gospodarstwa wiej-

skiego, winien do podania dołączyć wykaz wskazujący rodzaj przedmiotów, i ogólną nadaną im wartość; bez oznaczenia wartości szczegółów.

Art. 45. Przystępujący do ubezpieczenia ciągłego ogólnego, kupcy, fabrykanci, i w ogólności handlujący, tudzież właściciele zbiorów lub składów, w których szczegółowe przedmioty zmianie ulegać mogą:

a) są w obowiązku okazać inwentarz handlu, fabryki, lub składu, w ostatnich sześciu miesiącach sporządzony; i zadeklarować, w jakich terminach takowy nadal spisywany będzie;

b) jeżeli pragną się uwolnić od prowadzenia rachunku przychodu i wydatków przedmiotów ubezpieczonych, powinni żądanie to wyraźnie objawić, z wyrażeniem: iż się poddają warunkom, jakie mogą być przez Dyrekcyą przepisane, wedle art. 61, dla handlujących; a wedle art. 62, dla innych właścicieli ruchomości zabezpieczających.

B. Ubezpieczenie ciągłe szczegółowe.

Art. 46. Przystępując do ubezpieczenia ciągłego szczegółowego, należy w podaniu wyrazić okoliczności, art. 41 wskazane; a nadto, dołączyć wykaz szczegółowy przedmiotów, który obejmować ma wymienienie ilości i wartości każdego gatunku przedmiotu, w obrocie gospodarstwa, handlu, fabryki, albo rękodzielni, znajdującego się.

Art. 47. Przedmioty, wykazem szczegółowym objęte, następować po sobie powinny porządkiem budowli, w których są umieszczone.

Art. 48. Oznaczenie w wykazie wartości szczegółowych przedmiotów, zależy od woli przystępującego; jednak ubezpieczający maszyny, warsztaty, aparaty, lub kosztowne sprzęty, obowiązany jest dołączyć do wykazu fakturę, rachunek kupna, lub inny dostateczny dowód, usprawiedliwiający wartość podaną.

C. Ubezpieczenie czasowe ogólne.

Art. 49. Pragnący przystąpić, do ubezpieczenia czasowego ogólnego, winien w podaniu, o którym w art. 27 mowa, wyrazić czas, na jaki chce się ubezpieczyć.

Art. 50. Wykaz ilości i wartości przedmiotów, w art. 26 ustępie 4^{ym}, wzmiankowany, winien wyrażać, tylko rodzaj przedmiotów, i ogólną ich wartość. W każdym razie, przy składaniu podania z deklaracją i wykazu, przestrzegać należy:

1) Co do gospodarzy wiejskich:

a) że, jeżeli żądają ubezpieczenia czasowego ogólnego, zboża, inwentarzy, lub narzędzi gospodarskich, winni są złożyć dowody, art. 42 przepisane;

b) że, jeżeli, spoiadając ubezpieczenie ciągle ogólne, pragną uzyskać dodatkowo ubezpieczenie czasowe ogólne, wyższe od normalnego, obowiązani są złożyć Dyrekeyi dowody sprzętu lub przybytku zboża, albo zakupu inwentarzy i narzędzi gospodarskich.

2) Co do kupców fabrykantów, tudzież właścicieli zbiorów i składów: że są w obowiązku dopełnić przepisu art. 45.

Art. 51. Jeżeli kto pragnie przedłużyć kończące się czasowe ubezpieczenie, winien się o to zgłosić do Dyrekeyi na dni trzy, przed ostatnim dniem ubezpieczenia; a opłacić składkę od przedłużenia, przed upływem tegoż dnia. W przeciwnym razie zgłaszający się, za nowo-przystępującego poczytany będzie.

Art. 52. Pragnący przystąpić ponownie do ubezpieczenia czasowego, winien zachować rejestra, lub kontrole, przynajmniej ostatniego roku, w którym należał do ubezpieczenia.

D. Ubezpieczenie czasowe szczegółowe.

Art. 53. Przystępujący do ubezpieczenia czasowego szczegółowego, obowiązany jest w podaniu, o którym w art. 27 mowa, wyrazić czas, na jaki chce się ubezpieczyć. Wykaz

zaś szczegółowy przedmiotów, w art. 26, ustępie 4, wzmiankowany, powinien być sporządzony podług przepisów, art. 46, 47 i 48, wskazanych: z zachowaniem nadto zastrzeżenia art. 51, w razie przedłużenia; a art. 52, co do rejestrów z czasu poprzedniego ubezpieczenia.

ODDZIAŁ II.

O przyjęciu ubezpieczenia ruchomości przez Dyrekcya.

Art. 54. Dyrekcya Ubezpieczeń, po otrzymaniu podania, obejmującego deklaracyą przystąpienia, tudzież innych dowodów przepisanych, mocną jest zesłać na miejsce delegowanego, dla sprawdzenia szczegółów niemi objętych; po czém przystępuje do ocenienia żądania, a mianowicie, do oznaczenia warunków ubezpieczenia, tojest:

- a) wysokości summy ubezpieczenia;
- b) wysokości poręczenia straty;
- c) należnej od przystępującego składki;
- d) innych zastrzeżeń.

1. Wysokość summy ubezpieczenia.

Art. 55. Summa ubezpieczenia, podanego niżej 75,000 rubli sr., może się stosować do deklaracyi przystępującego.

Lecz dla ubezpieczeń ciągłych ogółowych zboża i inwentarzy, w dobrach ziemskich, summa ta nie może przenosić ubezpieczenia normalnego, które Dyrekcya, po rozważeniu dowodów, wedle art. 42, złożonych, a w razie potrzeby, po sprawdzeniu na miejscu, ustanawia. Ubezpieczenie normalne, bez złożenia nowych dowodów i nowego rozpoznania, podwyższane być nie może.

Art. 56. Ubezpieczenie wyższe nad 75,000 rs. nie może być przyjętém w jednej budowli, lub w budowlach z sobą połączonych, albo nieoddzielonych murem, przez wszystkie piętra do wierzchu dachu, bez otworów, wyprowadzonym.

Wyjątek od tego przepisu, następować może tylko dla składów lub zapasów, w zachowaniu Rządowym będących; i to za szczególnym upoważnieniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, na wniosek Dyrekeyi Ubezpieczeń.

2. Wysokość poręczenia straty.

Art. 57. Dyrekeya przyjąć może zabezpieczenie, z poręczeniem straty, w stosunku niższym od podanej wartości. Stosunek ten oznaczony być powinien w procentach téjże wartości.

Art. 58. Przy ubezpieczeniach ciągłych ogółowych zboża i inwentarzy żywych tudzież martwych, w dobrach ziemskich, Dyrekeya przyjąć może poręczenie tylko do trzech czwartych części, t. j. do 75%: zkąd wynika, że ogólne wynagrodzenie nie może przenosić trzech czwartych części normalnego ubezpieczenia; jeżeli takowe, w sposób art. 43 przepisany, nie zostało zwiększone dodatkowem czasowem ubezpieczeniem.

Art. 59. Dyrekeya może, wedle własnego uznania, zupełnie ubezpieczenia odmówić; a w takim razie, równie jak przy ubezpieczeniu częściowem, dozwala zabezpieczenia całkowitego lub częściowego w Towarzystwach Ogniwych zagranicznych, w sposobie, w Oddziale III niniejszego Tytułu, wskazanym.

3. Należna składka.

Art. 60. Należną od przystępującego składkę, bądź ciągłą, przy ubezpieczeniach ciągłych, bądź jednorazową, przy czasowych, Dyrekeya ustanawia podług szczegółowych przepisów w Tytule V, Oddziale II, zawartych.

4. Inne zastrzeżenia.

Art. 61. Gdy, przy ubezpieczeniach ogółowych, kupecy, fabrykanci, i w ogólności handlujący, żądają, wedle przepisu art.

45, uwolnienia od obowiązku prowadzenia rachunku przychodu i wydatku przedmiotów ubezpieczonych, Dyrekeya mocna jest zezwolić na to w przypadkach:

a) jeżeli podający zobowiąże się, wedle ogólnego przepisu art. 98, utrzymywać w zupełnym porządku księgi handlowe, kupieckie, lub kramarskie;

b) jeżeli podający zadeklaruje, że będzie posiadał, przez cały czas ubezpieczenia, o połowę większą wartość od ubezpieczonę; czyli, że tylko $\frac{2}{3}$ części swoich zapasów do ubezpieczenia podaje;

c) jeżeli Dyrekeya uzna, że, ze względu na staranne prowadzenie handlu lub przedsiębiorstwa, będzie w możności, w razie pogorzeli, pozyskać dostateczny dowód, jaka wartość zniszczeniu uległa.

Art. 62. Gdy, przy ubezpieczeniach ogółowych, właściciele zbiorów lub składów, w których szczegółowe przedmioty zmieniać się mają, nienależący do liczby osób handlujących, żądają, wedle art. 45, uwolnienia od obowiązku prowadzenia rachunku przychodu i wydatku przedmiotów ubezpieczonych, Dyrekeya mocną jest na to zezwolić:

a) jeżeli podający zobowiąże się utrzymywać dziennik przychodu i wydatku pieniężnego, wartości przedmiotów ubezpieczonych, w księdze, przez Dyrekeya, podług art. 121, oparafowanej; i to, z zastosowaniem się do szczególnych wskazań, jakie Dyrekeya, względem sposobu prowadzenia tego dziennika, udzielić może;

b) jeżeli, wedle oznania Dyrekeyi, żadne ważne nie zachodzą przeszkody ku przychyleniu się do zanesionego żądania.

Art. 63. Czas peryodyczny do składania inwentarza przedmiotów ubezpieczonych, w przypadku artykułami 45, 50, przewidzianym, dla osób handlujących, Dyrekeya oznacza w sposób prawem handlowém przepisany; dla innych zaś, ustanawia go w terminach przynajmniej rocznych.

Art. 64. Jeżeli wartość przedmiotów, do ubezpieczenia ogółowego podanych, okazuje się często zmienna, lub trudna do oznaczenia, Dyrekcyja zawarować może, iż pewna część tej wartości, powinna pozostać na stratę samego właściciela; i nawet w zagranicznych towarzystwach ubezpieczona być nie może: co, w każdym razie, stosuje się do pozostawionych bez poręczenia Dyrekcyi, $\frac{1}{4}$ części, przy ubezpieczeniach ciągłych ogółowych, w gospodarstwach wiejskich; tudzież, $\frac{1}{3}$ części, przy ubezpieczeniach ogółowych, w przypadku art. 61 przewidzianym.

Art. 65. Przy ubezpieczeniu wszelkiem zboża w suopie, Dyrekcyja oznaczyć powinna koszt omlotu, jakie, w razie pogorzele, przed wymłóceniem, od wynagrodzenia za ziarno, będą miały być potrącone.

5. Przyjęcie.

Art. 66. Po dopełnieniu czynności, art. 54 wskazanych, Dyrekcyja przyjmuje deklaracyą przystąpienia, i o szczegółach swojej decyzyi zawiadamia podającego; z dołączeniem wykazu ilości i wartości przedmiotów, lub wykazu normalnego, na którym warunki ubezpieczenia mają być wypisane.

Art. 67. Jeżeli zgłaszający się przystaje na warunki, przez Dyrekcyą poczynione w zawiadomieniu, o którym w art. 66 mowa, winien takowe na przesłanym mu wykazie, w dowód przyjęcia, podpisać; i wykaz ten Dyrekcyi zwrócić:

a) bądź wprost, jeżeli to jest wykaz normalny, lub w ogólności do ubezpieczenia ciągłego odnoszący się;

b) bądź przy przesłaniu należnej składki, jeżeli wykaz do zabezpieczenia czasowego stosuje się.

6. Początek ubezpieczenia.

Art. 68. Ubezpieczenie staje się obowiązującym, tak dla ubezpieczonego, jako i dla Dyrekcyi:

a) przy ubezpieczeniach ciągłych, nazajutrz w południe, po dacie kwitu sznurowego, bądź z Dyrekcyi, bądź od miejscowego Naczelnika Powiatu, wedle art. 41, uzyskanego, nałożone podanie, deklaracyą przystąpienia obejmujące: z zastrzeżeniem jednak, że zgłaszający się wiuien się poddać warunkom, oznaczyć się mogącym przez Dyrekcyą, w sposób, art. 54 i następniemi, wskazanym; gdyby pogorzel, po nadejściu podania, a przed ostateczném przyjęciem onego, nastąpiła;

b) przy ubezpieczeniach czasowych, nazajutrz w południe, po dacie kwitu w Kassie Głównej Ubezpieczeń, uzyskanego na opłatę składki; lub nazajutrz, po odebraniu w Kassie Głównej Ubezpieczeń składki, pocztą przesłanej.

Art. 69. Po przyjęciu ubezpieczenia, tak przez Dyrekcyą, jak i przez zgłaszającego się; a mianowicie, po zwróceniu przez niego wykazu podpisanego: tenże otrzymuje świadectwo ubezpieczenia, wraz z poświadczonym przez Dyrekcyą wykazem wartości przedmiotów i opisem budowli, tudzież potrzebną ilością ksiąg oparaflowanych i znaków ubezpieczenia.

Wszakże książki do prowadzenia rachunków, mianowicie przy żądaniu ubezpieczenia ciągłego, tudzież znaki, natychmiast, po otrzymaniu podania z deklaracyą, Dyrekcyą udzielać może.

ODDZIAŁ III.

O ubezpieczeniu ruchomości w Towarzystwach ogniowych zagranicznych.

Art. 70. Dyrekcyą Ubezpieczeń mocną jest udzielać zgłaszającym się, pozwolenie ubezpieczenia ruchomości w Towarzystwach ogniowych zagranicznych: jeżeli wysokość wartości przedmiotów ruchomych, do ubezpieczenia podanych, przechodzi zakres zasady jej działania w téj mierze; lub w razie innych ważnych, przez Dyrekcyą ku temu uznanych przyczyn.

Art. 71. Ubezpieczony w Towarzystwach ogniowych zagranicznych, bez zezwolenia Dyrekcyi Ubezpieczeń, zapłacić jest obowiązany, na korzyść funduszów ubezpieczenia ruchomości, pięć razy ilość uiszczonęj składki Towarzystwom ogniowym zagranicznym.

Połowa tęg kary, w drodze exekucyi administracyjnęj, ściągnać się mającęg, uiszczoną być powinna donosicielowi.

Prócz tego, jeżeli właściciel ubezpiecza też same ruchomości w Dyrekcyi Ubezpieczeń, nie otrzymuje żadnego wynagrodzenia w przypadku pożaru.

Art. 72. Ubezpieczony w Towarzystwach ogniowych zagranicznych, za pozwoleniem Dyrekcyi, winien w nięj okazywać uzyskane świadectwo ubezpieczenia (Police), za każdém onego odnowieniem, dla uzyskania stosownego poświadczenia. Nie dopełniający tego, w przeciagu połowy czasu, na jaki ubezpieczenie zagraniczne służy, ulega karze wyrównywającęg $\frac{1}{5}$ częścgi tęg, jaka artykułem poprzedzającym jest przepisana.

TYTUŁ V.

O zasadach do oznaczenia wysokości opłat, i o ich poborze.

ODDZIAŁ I.

O zasadach do układania taryffy składek.

Art. 73. Taryffa składek, corocznie ustanawiana, w sposobie i zakresie, przepisanych art. 15, 16, 17, wskazywać powinna opłaty roczne, wyrażone w stosunku do tysiąca wartości ubezpieczonęj; z rozróżnieniem na główne względy niebezpieczeństwa pożaru, jakim ruchomości, wedle przepisów art. 21 i następnych, ulegają.

Art. 74. Dla zastępięcgi się od straty i niebezpieczeństwa, wynikającęgo z okoliczności, w art. 25, wzmiankowanych,

każda pozycja taryfły obejmować powinna wyraz najniższej i najwyższej w tej pozycji opłaty.

Art. 75. Podwyższanie lub zniżanie taryfły, w sposobie wskazanym art. 16 i 17, wyrażonem być ma w procencie pierwiastkowych oznaczeń.

ODDZIAŁ II.

O oznaczeniu należnej od ubezpieczonych składki.

Art. 76. Składka, przypadająca do zapłaty od ubezpieczenia ruchomości, zależy:

- 1) Od ustanowienia jej stopy, stosownie:
 - a) do niebezpieczeństwa, na jakie ruchomość jest wystawiona;
 - b) do wysokości poręczenia straty.
- 2) Od wyrachowania ilości składki, na co wpływa:
 - a) wysokość summy ubezpieczenia;
 - b) czas onego trwania.

1) Stopa składki.

A. Niebezpieczeństwo.

Art. 77. Po ustanowieniu działu, klasy i przypadku niebezpieczeństwa, do jakich podane ruchomości należą, Dyrekcyja stosuje odpowiednią pozycyą taryfły; a, z uwagi na okoliczności, w art. 25 wzmiankowane, oznacza składkę w granicach, między najniższym a najwyższym wyrazem téjże pozycji.

Art. 78. Jeżeli zabudowania przyległe temu, w którym znajdują się przedmioty ubezpieczone, są od niego niebezpieczniejsze; lub przedmioty blisko znajdujące się, są niebezpieczniejsze od przedmiotu zabezpieczonego: składka powinna być wzięta w wyrazie średnim opłat, na te dwojakie niebezpieczeństwa, taryfłą przepisanych.

Art. 79. Jeżeli, stosownie do art. 27 ustępu 2, właściciel deklaruje ubezpieczenie łączne, to jest, że pragnie przedmioty swoje w kilku budowlach mieć ubezpieczone, składka zastosowaną być powinna do budowli najniebezpieczniejszej.

B. Wysokość poręczenia straty.

Art. 80. Składka, podług trzech poprzedzających artykułów oznaczona, powinna być wzięta za zasadę do obliczenia należności od ubezpieczonego, tylko w stosunku takim, w jakim następuje poręczenie straty przez Dyrekcyą; i wtedy stanowi stopę składki, taryffie odpowiednią.

2) Ilość składki.

A. Wysokość summy ubezpieczenia.

Art. 81. Składka liczoną być powinna od całej summy, do ubezpieczenia przyjętej; biorąc za zasadę stopę, wedle art. 77, 78, 79, 80, ustanowioną.

B. Czas trwania.

Art. 82. Ze względu na czas trwania ubezpieczenia, składka jest dwojaka:

- a) ciągła, od ubezpieczeń ciągłych;
- b) jednorazowa, od ubezpieczeń czasowych.

a. Składka ciągła.

Art. 83. Składka ciągła, oznacza się o 10 procent niższa od tej, jaka, podług ustanowionej stopy, taryffie odpowiedniej, wypada; i rozdziela się na dwie równe półroczne raty, do opłacania z góry, każdego $\frac{1}{13}$ czerwca, i $\frac{1}{13}$ grudnia: licząc ratę pierwszą, od przystąpienia do najpierwszego półrocznego terminu.

Art. 84. Jeżeli ubezpieczenie ciągłe, następuje z rozdzielaniem wysokości ubezpieczenia, na pewne oznaczone w ciągu roku termina, podług art. 41 i 46, składka ciągła oznaczoną być powinna w stosunku, taryfą wskazanym; lecz tylko na czas ubezpieczenia, i od summ, na ten czas poręczonych.

Art. 85. Jeżeli, w skutku zmiany taryfły, składka ciągła ulega podwyższeniu lub niżeniu, Dyrekcya zawiadamia o tém ubezpieczonych, w ciągu pierwszych czterech miesięcy roku.

b. Składka jednorazowa.

Art. 86. Składka od wszelkich ubezpieczeń czasowych, oznacza się do opłaty na raz jeden, za cały czas ubezpieczenia.

Art. 87. Do oznaczenia składki jednorazowej, jaka przez ubezpieczonego opłaconą być winna, służą następujące zasady:

1) kto ubezpiecza ruchomości na rok jeden, opłaca składkę wedle stopy, taryfie odpowiedniej;

2) kto ubezpiecza ruchomości na czas krótszy od roku jednego, opłaca wyższą składkę od téj, jaka w stosunku stopy, taryfie odpowiedniej, przypada, a mianowicie:

na 11 miesięcy, $\frac{11}{12}$ rocznej składki, z podwyżką 5%

— 10 — $\frac{10}{12}$ — — — 10

— 9 — $\frac{9}{12}$ — — — 15

— 8 — $\frac{8}{12}$ — — — 20

— 7 — $\frac{7}{12}$ — — — 25

— 6 — $\frac{6}{12}$ — — — 30

— 5 — $\frac{5}{12}$ — — — 40

— 4 — $\frac{4}{12}$ — — — 50

— 3 — $\frac{3}{12}$ — — — 60

— 2 — $\frac{2}{12}$ — — — 75

— 1 — $\frac{1}{12}$ — — — 100

Art. 88. Kto ubezpiecza się krócej jak na rok jeden, i opłaciwszy stosunkowo wyższą, podług ustępu 2go, artykułu poprzedzającego, składkę; chce, od daty upływającego świadectwa, przedłużyć ubezpieczenie tychże samych przedmiotów, na czas znowu krótszy od roku jednego, i nie w wyższej summie: ten jest pociągany, tylko do połowy dopłaty, ustępem 2 artykułu poprzedzającego, oznaczonej. Wszakże, jeżeli przedłuża ubezpieczenie w wyższej summie, płaci od przewyżki całkowitą dopłatę, w tymże artykule i ustępie wyrażoną.

ODDZIAŁ III.

● opłatach dodatkowych.

Art. 89. Opłaty dodatkowe, sąto należności, uiszczać się winne:

- a) za świadectwo ubezpieczenia;
- b) za znaki ubezpieczenia, o których w art. 108 mowa;
- c) za księgi regestrów, w art. 98 wzmiankowane.

Art. 90. Za świadectwo ubezpieczenia opłacić należy:

- a) przy ubezpieczeniach ciągłych:
 - 1) po $\frac{1}{2}$ od tysiąca summy ubezpieczenia, niedocho-
dzącej 3,000 rub. sr.;
 - 2) po $\frac{1}{4}$ od tysiąca, od przewyżki ubezpieczenia,
nad 3,000 rub. sr. do 12,000 rub. sr.;
 - 3) po $\frac{1}{8}$ od tysiąca, od następnej przewyżki ubez-
pieczenia nad 12,000 rub. sr.;
- b) przy ubezpieczeniach czasowych, kop. 50.

Art. 91. Przy wznawianiu ubezpieczenia czasowego, lub przy przejściu ubezpieczenia na inną osobę, w sposobie art. 115 przepisany, należność za nowe świadectwo powinna być opłacona.

Art. 92. Za każdy znak ubezpieczenia, opłata należna wynosi kop. 30.

W razie przedłużenia lub odnowienia ubezpieczenia, nowe znaki, o tyle powinny być zakupione, o ile dawnych właściciel nie posiada. Jeżeli zaś, w ciągu ubezpieczenia, takowe ma się rozciągać do budowli poprzednio do niego nienależących, lub jeżeli otrzymane znaki uległy zniszczeniu, właściciel w nowe znaki zaopatrzyć się powinien.

Art. 93. Za książkę regestrów, z jednéj libry papieru, do prowadzenia rachunku przedmiotów ubezpieczonych, opłata wynosi k. 45. Jeżeli zaś ubezpieczony prowadzić ma rachunki w księgach kontrolli, albo regestrach przez siebie sporządzonych, i tylko w sposobie art. 98 wskazanym, przez Dyrekcyą, lub z polecenia Dyrekcyi, oparafowanych, żadna nie uiszcza się opłata.

ODDZIAŁ IV.

o poborze opłat.

Art. 94. Składki ciągle mogą być, stosownie do oświadczenia, o jakiém w art. 41 mowa, uiszczane w właściwych Kassach Powiatowych, lub w Kassie Dyrekcyi Ubezpieczeń, albo franco do niej odsyłane.

Składki jednorazowe, opłacane być powinny zawsze w Kassie Dyrekcyi Ubezpieczeń, albo franco do niej odsyłane.

Art. 95. Opóźniający się z opłatą składki ciągłej w terminach półrocznych, art. 83 przepisanych, ulegają, za pierwszy miesiąc, karze pół od sta od zaległości; za następne miesiące, po jednym od sta. Po upływie zaś bezskutecznie miesięcy trzech, składki ściągnięte być mają w drodze exekucyi administracyjnej; a jeżeli, po upływie sześciu miesięcy, nie są uzyskane, ubezpieczenie ustaje.

Art. 96. Opłaty dodatkowe uiszczają się łącznie z pierwszą ratą składki ciągłej, albo łącznie ze składką jednorazową. Jeżeli opłaty te przypadają w ciągu ubezpieczenia, uiszczają się oddzielnie w Kassie Dyrekcyi Ubezpieczeń, lub do niej franco odsyłają.

TYTUŁ VI.

O postępowaniu w ciągu trwania ubezpieczenia.

ODDZIAŁ I.

O obowiązkach i prawach ubezpieczonego, w ciągu trwania ubezpieczenia.**§ 1. Rachunki przedmiotów ubezpieczonych.**

Art. 97. Każdy ubezpieczony, sposobem ciągłym lub czasowym, ogółowym lub szczegółowym, obowiązany jest prowadzić rachunki przychodu i wydatku ubezpieczonych przedmiotów, przez cały czas trwania ubezpieczenia; a to w celu wykazania, w każdym czasie, ilości posiadanych zapasów. Wyjątki jednak w tym względzie są następujące:

a) że, w przypadkach, artykułami 61 i 62 przewidzianych, mają być tylko prowadzone księgi handlowe, lub dziennik przychodu i wydatku pieniężnego;

b) że przedmioty, których ubytek, stosownie do art. 39, przy ubezpieczeniu stale oznaczony został, nie potrzebują być kontrolowane.

Art. 98. Handlujący, fabrykanci, lub przedsiębiorcy zakładów przemysłowych, ubezpieczający ruchomości, winni są, w każdym razie, nawet w razie zupełnego uwolnienia od kontrolowania obrotu przedmiotów ubezpieczonych, prowadzić księgi handlowe, kupieckie i kramarskie, stosownie do przepisów prawa handlowego, tudzież rozporządzeń administracyjnych i skarbowych.

Art. 99. Każdemu obowiązanyemu do utrzymania rachunków, przychodów i wydatków przedmiotów ubezpieczonych, zostawia się do woli prowadzenie onych:

a) bądź w księgach z rubrykami drukowanymi, dostarczonych przez Dyrekcją;

b) bądź w księgach z czystego papieru, podobnie przez Dyrekeyą dostarczonych;

c) bądź w zeszytach, przez ubezpieczonego przedstawionych do oparafowania w Dyrekeyi, lub z jej polecenia.

W dwóch ostatnich przypadkach, Dyrekeya mocna jest udzielić wskazania względem sposobu prowadzenia rachunku, do których ubezpieczony stosować się powinien.

Art. 100. Przy ubezpieczeniach zboża, inwentarzy i narzędzi gospodarskich, w dobrach ziemskich, rejestra przychodu i wydatku, mogą być także prowadzone albo na księgach z Dyrekeyi otrzymanych, albo w sposób zwyczajny gospodarski, w zeszytach, podług przepisu art. poprzedzającego oparafowanych.

Art. 101. Ubezpieczeni, uwolnieni, podług art. 62, od prowadzenia rachunków obrotu przedmiotów ubezpieczonych, a zobowiązani do utrzymywania dziennika przychodów i wydatków pieniężnych, winni takowy prowadzić, z zachowaniem wskazań, przez Dyrekeyą udzielonych.

Art. 102. Ubezpieczeni, mocni są utrzymywać oddzielne rachunki, rejestra, lub kontrole fabryczne i składowe, dla własnej potrzeby lub wiadomości; lecz są w obowiązku okazać je w każdym czasie, na żądanie Dyrekeyi, dla porównania z temi, które, bądź w księgach handlowych, bądź w księgach, oparafowanych przez Dyrekeyą, prowadzą.

Art. 103. W razie zesłania Delegowanego od Dyrekeyi, w ciągu trwania ubezpieczenia, właściciel obowiązany jest okazać rejestra, lub kontrole przedmiotów ubezpieczonych, tudzież poczynić wszelkie ułatwienia, przy sprawdzeniu, przez Delegowanego przedmiotów ubezpieczonych; wreszcie zapewnić, aby księgi rachunków, przez Dyrekeyą oparafowane, na miejscu do przejrzania znajdowały się.

Art. 104. Ubezpieczeni przestrzegać powinni, ażeby cechy wiarogodności, umieszczone przez Dyrekeyą na księgach oparafowanych, nie uległy zupełnemu zniszczeniu: albowiem,

w tym razie, Dyrekeya ma prawo uznać takowe za nieważne, i żądać innych dowodów ilości i wartości zapasów; tudzież dowody te, w miarę ważności, przyjąć lub odrzucić.

Art. 105. W razie wykrycia nieusprawiedliwionej i rozmyślniej nierzetelności w prowadzeniu rachunków, w księgach przez Dyrekeyą oparafowanych, ubezpieczony może mieć odmówione dalsze ubezpieczenie ciągle lub czasowe, które ustaje od tego dnia w południe, w którym decyzya Dyrekeyi zapada. Nadto, w przypadku pogorzeli, Dyrekeya mocna jest wstrzymać przyznanie wynagrodzenie, i postąpić podług przepisu art. 139.

Art. 106. Kupcy, fabrykanci, tudzież właściciele znakomitych zbiorów i składów, którzy, przy ubezpieczeniach ciągłych ogółowych, stosownie do art. 45 i 50, zobowiązują się do sporządzania inwentarza w oznaczonych terminach, winni takowy Dyrekeyi w tychże terminach okazywać, dla uzyskania jój poświadczenia.

Art. 107. Przy ubezpieczeniach ciągłych, zachowywać należy rejestra, kontrole, lub dzienniki i księgi handlowe, z lat ubiegłych, tak, aby, ile możności, trzyletnie na gruncie znajdowały się.

II. Znaki ubezpieczenia.

Art. 108. Na każdej budowli, lub mieszkaniu, gdzie własność ruchoma jest ubezpieczona, przybita być powinna zewnętrznie, w miejscu widoczném, zaraz po rozpoczęciu ubezpieczenia, blacha z herbem Królestwa, i napisem objaśniającym, że przedmioty ruchome są w nich ubezpieczone.

Art. 109. Gdyby, po upływie dui 15stui, od daty rozpoczętego ubezpieczenia, znak nie znajdował się na budowli mieszczącej w sobie ruchomości ubezpieczone, Dyrekeya mocna jest rozciągnąć karę jednorazową do wysokości r. s. 6. Wrazie zaś, gdyby w czasie wydarzonej pogorzeli, znak ubezpie-

czenia na budowli nie znajdował się, ubezpieczony ponosi karę, art. 153 oznaczoną.

Art. 110. Za nienależne użycie znaków ubezpieczenia, a mianowicie przybicie ich do budowli, nie mieszczącej w sobie ruchomości ubezpieczonych, albo, za nieodjęcie ich w dni 15 po ukończeniu ubezpieczenia, uchybiający ulega karze jednorazowej, do wysokości 15 r. s.

Art. 111. Kary, w dwóch poprzedzających artykułach wyrażone, ściągane być mają w drodze exekucyi administracyjnej.

III. Donoszenie o zmianach.

Art. 112. Zmiany, wpływające na niebezpieczeństwo pożaru, jakie w ciągu ubezpieczenia ruchomości następować mogą, powinny być Dyrekeyi przez ubezpieczonego donoszone. Za zmiany tego rodzaju, poczytują się następujące okoliczności:

a) jeżeli w zabudowaniu, mieszczącym własność ruchomą, poczynione zostaną odmiany, niezgodne z planem i opisem poprzednio złożonym, co do materyału, z jakiego są wystawione ściany i dach, albo co do umieszczenia ognisk;

b) jeżeli użycie lub przeznaczenie budowli zmienić ma przypadek niebezpieczeństwa, do jakiego, wedle przepisu art. 24, ruchomości liczyć się winny;

c) jeżeli ruchomości ubezpieczone mają być złożone w budowlach, w których poprzednio ubezpieczone nie były.

Art. 113. Zmiany, o których w art. poprzedzającym mowa, powinny być doniesione Dyrekeyi:

1. Po ich dopełnieniu, najpóźniej w miesiąc jeden; co do przypadków wymienionych w ustępach a i b;

2. Przed ich dopełnieniem, w razie, w ustępie c wskazanym, wyjąwszy, jeżeli przeniesienie do budowli, w których dotąd przedmioty nie były ubezpieczone, nastąpiło z po-

wodu nagłego wylewu wody, pożaru, lub innego nadzwyczajnego zdarzenia; w tych razach, doniesienie, najpóźniej w miesiąc po przeniesieniu, uczynione być winno.

Art. 114. Dyrekcyja, otrzymawszy zawiadomienie o zmianach, w art. 112 wyrażonych, mocna jest zupełnie odmówić dalszego ubezpieczenia; jeżeliby zmiany te wystawiały na zbyt widoczne niebezpieczeństwo pożaru.

Jeżeli zaś ubezpieczenie może nadal pozostać, Dyrekcyja ustanawia nową składkę; i, przy ubezpieczeniach ciągłych, takową do poboru przekazuje: przy ubezpieczeniach zaś czasowych, o przypadającej dopłacie ubezpieczonego zawiadamia. W tym ostatnim razie, przez czas nieuiszczenia dopłaty, poręczenie Dyrekcyi, na wypadek pożaru, rozciąga się tylko w takim stosunku, w jakim zostaje resztująca ilość uiszczonej pierwotnie składki, do składki nowo oznaczonej.

IV. Przeniesienie ubezpieczenia na inną osobę.

Art. 115. Ubezpieczony, pragnący, z odstąpieniem własności przedmiotów, przenieść także ich ubezpieczenie na inną osobę, winien się zgłosić do Dyrekcyi, która może na żądanie to zezwolić, lub onemu odmówić.

1) W razie dozwolenia:

a) przy ubezpieczeniach ciągłych, Dyrekcyja poprzestaje na zapisaniu nowonabywcy w swoich kontrolach;

b) przy ubezpieczeniach czasowych, nabywca uzyskuje nowe świadectwo ubezpieczenia, za opłatą, należną na przeciąg czasu do końca pierwotnego ubezpieczenia, bez żadnej dopłaty.

2) W razie odmówienia:

a) przy ubezpieczeniach ciągłych, ubezpieczenie ustaje, bez zwrotu przypadłych do poboru, przed zgłoszeniem się do Dyrekcyi, rat składki;

b) przy ubezpieczeniach czasowych, zbywającemu, zwrócona będzie składka za resztę czasu ubezpieczenia pobrana; po odliczeniu wszakże, i potrąceniu dopłaty, za czas do terminu zbycia przypadającej, a art. 87 przepisanej.

Art. 116. Jeżeli własność przedmiotów ubezpieczonych, przechodzi na inną osobę, prawem spadku, spadkobierca, dla utrzymania nadal ubezpieczenia, winien się zgłosić do Dyrekeyi:

a) przy ubezpieczeniach ciągłych, w ciągu trzech miesięcy, po objęciu spadku;

b) przy ubezpieczeniach czasowych, przed upływem połowy czasu, od objęcia spadku do końca ubezpieczenia.

Dyrekeya żądanie to rozwiązuje w sposobie, artykułem poprzedzającym przepisany, bez żądania opłaty za nowe świadectwo ubezpieczenia.

V. Wystąpienie z ubezpieczenia ciągłego.

Art. 117. Pragnący wystąpić z ubezpieczenia ciągłego, winien się zgłosić na piśmie do Dyrekeyi. W takim razie, obowiązany jest zapłacić natychmiast ratę składki, która przypada do uiszczenia, w ciągu następujących sześciu miesięcy, od daty odebrania podania w Dyrekeyi.

Art. 118. W razie wypowiedzenia ubezpieczenia ciągłego, w sposób, artykułem poprzedzającym przepisany, ubezpieczenie to ustaje w trzy miesiące, od daty odebrania podania w Dyrekeyi; a mianowicie, z upływem ostatniego dnia trzeciego miesiąca.

VI. Ukończenie ubezpieczenia czasowego.

Art. 119. Ubezpieczenie czasowe kończy się z terminem, na jaki zostało umówione; a mianowicie, z ostatnim dniem tego terminu.

ODDZIAŁ II.

O obowiązkach i prawach Dyrekeyi w ciągu trwania ubezpieczenia.

Art. 120. Dyrekeya może w każdym czasie, w ciągu ubezpieczenia, zesłać od siebie Delegowanego, dla sprawdzenia ubezpieczonych ruchomości; tudzież zażądać złożenia regestrów, kontroll, lub dzienników, i innych rachunków, dla przekonania się o istniejących na gruncie przedmiotach lub zapasach.

Art. 121. Dyrekeya obowiązana jest dostarczać ubezpieczonym, w miarę żądania, księgi regestrów, które mają być poprawne, oparafowane, sznurkiem przeciągnięte, podpisane, i pieczęcią Dyrekeyi opatrzone; a to za opłatą stałą, art. 93 oznaczoną: tudzież, przedstawione przez ubezpieczonych księgi kontroll i dzienników, w podobny sposób cechami wiarogodności opatrywać; lub polecać Władzom miejscowym, dopełnianie tój czynności.

Księgi handlowe, o ile opatrzone są znakami, przez prawo handlowe przepisane, oparafowania Dyrekeyi nie potrzebują.

Również Dyrekeya dostarczać ma, stosownie do żądania, znaki ubezpieczenia, po cenie, w art. 92 ustanowionj.

Art. 122. Wyłączenie z pod ubezpieczenia, dla przyczyn, w art. 105 wyrażonych, może również nastąpić, jeżeli zostaje wykrytą, i przez Dyrekeyą uznaną, rozmyślna nierzetelność podania z deklaracją przystąpienia, opisu budowli, lub wykazu przedmiotów ubezpieczonych.

W każdym razie, wyłączenie to liczy się od tego dnia w południe, w którym decyzya przez Dyrekeyą jest wydana.

Ubezpieczony utracą nadto składkę już opłaconą; i Dyrekeya odzyskać może, drogą exekucyi administracyjnój, poniesione na śledztwo koszta.

Tytuł VII.

O postępowaniu po pogorzeli, i przyznawaniu tudzież wypłacie wynagrodzenia.

ODDZIAŁ I.

O postępowaniu po wydarzonej pogorzeli.

Art. 123. W razie wydarzonego pożaru, właściciel wien dolożyć najusilniejszego starania, aby, z ubezpieczonych przedmiotów, co tylko można, uratować, i w bezpieczne miejsce złożyć; również, aby zachować rejestra, kontrole, lub dzienniki, oraz księgi handlowe i inne własne rachunki, nietylko z czasu ubezpieczenia, wedle art. 97 i następnych, prowadzone, lecz i z poprzedzającego czasu, w myśl art. 52.

Art. 124. Ubezpieczony, lub w jego imieniu działający, najpóźniej w przeciągu 24 godzin, od czasu nastąpiącej pogorzeli, obowiązany jest donieść o tém najbliższej Władzy Administracyjnej, mianowicie Naczelnikowi Powiatu, Prezydentowi lub Burmistrzowi miasta najbliżej położonego.

Art. 125. Urzędnik Administracyjny, otrzymujący takie doniesienie, obowiązany jest bezzwłocznie udać się na miejsce pogorzeli: za zjechaniem którego, pòszkodowany złożyć mu powinien księgi rejestrów i kontrole, lub dzienniki i księgi handlowe, przy ubezpieczeniach ciągłych, jakie na gruncie znajdować się powinny; przy ubezpieczeniach zaś czasowych, nietylko z czasu ubezpieczenia, lecz i z ostatniego roku lub czasu ubezpieczenie poprzedzającego. Koszta zjazdu Urzędnika, za udowodnieniem, i podług przepisów, Dyrekeya mocna jest zaspakajać z fundusów ubezpieczenia ruchomości.

Art. 126. Przybyły Urzędnik podsumować powinien wszystkie pozycye przychodu i wydatku w rejestrach, kontrollach fabrycznych lub składowych, albo dziennikach, prowadzonych w księgach, przez Dyrekeyą oparafowanych, niemniej księgi handlowe, a to aż do czasu swego przybycia; takowe podpisem

i właściwą datą opatrzyć, i sporządzić protokół, w którym dzień i godzina przybycia mają być zapisane, tudzież wyszczególnione wypadki z podsumowania rachunków, co do każdego przedmiotu otrzymane.

Protokół takowy, Urzędnik przesła bezpośrednio Dyrekcyi Ubezpieczeń; księgi zaś rachunków pozostawia poszkodowanemu.

Art. 127. Ubezpieczony, lub w jego imieniu działający, donieść także powinien bezpośrednio Dyrekcyi o wydarzonej pogorzel i domniemanej przyczynie, z jakiej nastąpiła; najpóźniej we 24 godzin, w mieście Warszawie; a na prowincyi w dni 10, od chwili pożaru: i w tym ostatnim razie uzyskać w tymże czasie kwit pocztowy, udowadniający przesłanie takowego doniesienia w terminie wskazanym. Niedopełnienie formalności, artykułem niniejszym przepisanej, pociągnąć za sobą może utratę wynagrodzenia, stosownie do art. 156.

Art. 128. Dyrekcyja, po otrzymaniu doniesienia o pogorzel ruchomości, winna natychmiast, a najdalej w dni 15, wyznaczyć od siebie Delegowanego, do wyprowadzenia na gruncie śledztwa; łącznie z Członkiem właściwego Sądu, jeśliby tego zachodziła potrzeba.

Art. 129. Delegowanemu poszkodowany winien dostarczyć nie tylko wszelkie księgi registrów, kontroll lub jakiegokolwiek posiadane rachunki; ale nadto udzielić potrzebnych ułatwień i objaśnień. Za rzetelność wszelkich złożonych do śledztwa dowodów, poszkodowany jest odpowiedzialny; dla tego podpisem opatrzyć je powinien.

Art. 130. Delegowany obowiązany jest ułożyć wykazy:

- 1) przedmiotów, przed samą pogorzelą znajdujących się;
- 2) przedmiotów, które uratowane zostały;
- 3) przedmiotów, które w całości lub części zniszczeniu uległy.

W wykazach tych zamieścić powinien wszelkie przedmioty, które znajdowały się w zabudowaniach pogorzałych; a to, bez względu, czy przedmioty te były ubezpieczone, lub nie.

Nadto ułoży, co dokążdego świadectwa ubezpieczenia oddzielnie, likwidacyą straty, jaką pogorzelec poniósł w przedmiotach ubezpieczonych, z obliczeniem szczegółowém przypadać mającego wynagrodzenia.

Art. 131. Gdyby Delegowany, przy ustanowieniu wysokości szkody, uznawał potrzebę poparcia dowodów przysięga, winien wniosek ten przedstawić Dyrekeyi, która postąpi po długu przepisu artykułu 136.

Art. 132. Poszkodowany powinien podać Delegowanemu do protokołu wszelkie wnioski lub żądania, jakie względem oznaczenia szkody ma do przedstawienia; a w każdym razie, oświadczyć w tymże protokole, iż niema nic już do dodania ani wyjaśnienia.

Jeżeli zgadza się na ułożoną likwidacyą, takową winien podpisać.

Art. 133. Po ukończeniu śledztwa, Delegowany natychmiast przesła takowe wprost Dyrekeyi, przy stosownym raporcie, wraz z opinią; i ułożoną likwidacyą szkody dołącza.

Art. 134. Od daty pogorzeli, ubezpieczenie wszelkie czasowe, tudzież ciągle szczegółowe, zmniejsza się o wartość przedmiotów pogorzeli uległych; ubezpieczenie ciągle ogółowe pozostaje nadal bez zmiany.

ODDZIAŁ II.

O przyznaniu wynagrodzenia przez Dyrekeyą.

I. Porządek postępowania.

Art. 135. Po otrzymaniu śledztwa pogorzeli z dowodami, Dyrekeya Ubezpieczeń przystępuje do ich ocenienia, celem ustanowienia wysokości wynagrodzenia za zniszczoną lub uszkodzoną przez pożar własność ruchomą.

Art. 136. Jeżeli Dyrekeya, w razie zachodzących wątpliwości, uznaje potrzebę wzmocnienia złożonych dowodów;

a mianowicie, regestrów, kontroll i dzienników, zeznań świadków, lub twierdzeń poszkodowanego: mocna jest żądać stwierdzenia onych przysięgą, bądź przez samego właściciela, bądź przez osoby posiadać mogące potrzebne w tej mierze wiadomości.

Art. 137. W przypadku pogorzele ruchomości, za dwoma lub kilku świadectwami ubezpieczonych, rozpoznanie likwidacyi straty, następować powinno oddzielnie, co do każdego świadectwa.

Art. 138. Do oznaczenia wysokości wynagrodzenia, służą zasady poniżej szczegółowo wyrażone: stosownie do których, Dyrekcyja wynagrodzenie przyznaje, lub takowego odmawia; i zapadłą decyzją, bez zwłoki, poszkodowanemu przesła.

Jeżeli poszkodowany nie poprzestaje na decyzji Dyrekcyi, wolno mu żądać powtórnego i ostatecznego rozpoznania przedmiotu, w obecności Radców Dyrekcyi, z pomiędzy ubezpieczonych mianowanych.

Art. 139. Jeżeli, przy rozpoznaniu dowodów, stratę usprawiedliwiających, lub w prowadzeniu ksiąg rachunkowych i kontroll, okazuje się podstępne działanie poszkodowanego: Dyrekcyja mocna jest wstrzymać przyznanie wynagrodzenia; i służy jej prawo odesłania poszkodowanego do Sądu właściwego, po uznanie oszustwa lub fałszu. W takim razie, przyznanie wynagrodzenia, nastąpić dopiero może, po prawomocnem przez Sąd uniewinnieniu; lub uwolnieniu oskarżonego, dla braku dowodów.

II. Zasady do oznaczenia wysokości wynagrodzenia.

Art. 140. Na ustanowienie przez Dyrekcyję summy należnej poszkodowanemu, wpływają następujące względy:

a) Oznaczenie przedmiotów wynagrodzeniu ulegających, a mianowicie:

1) ilości zniszczonej,

2) ilości do ubezpieczenia należącej.

b) Ustanowienie ceny przedmiotów zniszczonych, lub wartości uszkodzenia.

c) Ilość wynagrodzenia, stosownie do wysokości poręczenia straty.

d) Należne z przepisów potrącenia.

e) Powody zupełnego odmówienia.

A. Oznaczenie przedmiotów ulegających wynagrodzeniu.

1) Ilość zniszczona.

Art. 141. Wynagrodzone być mogą przez Dyrekcyą tylko przedmioty, rzeczywiście w czasie pogorzeli znajdujące się, przez ogień, albo z przyczyny ognia, zniszczone lub uszkodzone.

Art. 142. Rzeczywistość istnienia, w czasie pogorzeli, przedmiotów, które mają być wynagrodzone, udowodniona być powinna księgami rejestrow lub kontrol, przez Dyrekcyą oparaflowanemi; tudzież przychodzącemi im w pomoc księgami handlowemi, kontrollami fabrycznemi i składowemi, dziennikami przychodów i wydatków; wreszcie wszelkimi innemi piśmiennemi dowodami. Tylko w braku wspomnianych ksiąg i dowodów, istnienie przedmiotów, w czasie pogorzeli, usprawiedliwione być może zeznaniami świadków, lub iunemi pomocniczemi środkami.

Art. 143. Jeżeli, przy zachowaniu ksiąg, rejestrow i kontrol, przez Dyrekcyą oparaflowanych, uznana przez nią zostaje niemożność dowiedzenia, jaka ilość przedmiotów ubezpieczonych rzeczywiście w chwili pożaru znajdowała się, Dyrekcyą odmówić może w całkowitości wynagrodzenia. Wszakże, w przypadkach, art. 61 i 62 przewidzianych, gdy poszkodowany uwolniony jest od kontrollowania obrotu przedmiotów ubezpieczonych, udowodnienie ich wartości może być przyjęte za dostateczne; albo wreszcie stwierdzone przysięgą, wedle ogólnej zasady, w art. 136 wskazanej.

Art. 144. W każdym razie, do ilości przedmiotów, wynagrodzeniu ulegających, nie mogą być zaliczane przedmioty bez uszkodzenia uratowane, które, od całkowitego zapasu, w czasie pogorzeli znajdującego się, odtrącone być powinny.

2) Ilość do ubezpieczenia należąca.

Art. 145. Przy ubezpieczeniach szczegółowych, jeżeli zapas przedmiotów, w czasie pogorzeli znajdujących się, był mniejszy albo równy ilości ubezpieczonej; w takim razie, całkowita ilość zniszczona uważa się za należącą do ubezpieczenia. Jeżeli zaś zapas przedmiotów, w czasie pożaru znajdujących się, był większy od ilości ubezpieczonej, w takim razie, uważać należy za należącą do ubezpieczenia ilość wynalezioną, ze stosunku tegoż zapasu, w czasie pogorzeli znajdującego się, do ilości ubezpieczonej.

Art. 146. Przy ubezpieczeniach ogólnych, przepis artykułu poprzedzającego odnosi się nie do ilości, lecz do wartości zapasu i ubezpieczenia. Wszakże, przy ubezpieczeniu ciągłym ogólnym, zapas, w czasie pogorzeli znajdujący się, wtedy dopiero uważa się za wyższy od ubezpieczenia, gdy wartość onego przenosi przynajmniej o $\frac{1}{3}$ część, czyli o 20 procent, wysokość summy ubezpieczenia.

B. Ustanowienie ceny przedmiotów i wartości uszkodzenia.

Art. 147. Ceny przedmiotów do ubezpieczenia podane, wtedy tylko stanowią zasadę do obrachowania należnego po pogorzeli wynagrodzenia, gdy przedmioty te nie znajdują się w handlu i nie posiadają ceny targowej.

Gdyby jednak przedmioty tego rodzaju, z powodu wyższej wartości, pod cenę targową podciągnięte być nie mogły; lub gdyby jakiegokolwiek przedmioty, nieposiadające ceny targowej, ubezpieczone były sposobem ogólnym: Dyrekcya żądać może, w razie wątpliwości, usprawiedliwienia cen do wynagrodzenia żądanych, bądź fakturami lub rachunkiem kupna; bądź innemi dowodami.

Art. 148. Przy wszelkich ubezpieczeniach zboża, w słomie lub ziarnie, tudzież siana i paszy, ceny do wynagrodzenia przyjęte być powinny targowe, w dniu pogorzeli istniejące. Do ustanowienia tych cen, wziąć należy przecięcie cen targowych, z trzech miast przyległych miejscu pogorzeli, lub też z miejsca, gdzie zwyczajnie sprzedaż tych produktów odbywa się.

Art. 149. Przy ubezpieczeniach ciągłych ogólnych w gospodarstwach wiejskich, ceny inwentarzy, tudzież narzędzi og-

spodarskich, przyjęte być powinny do wynagrodzenia takie, jakie w czasie ubezpieczenia oznaczone zostały.

Art. 150. Wartość uszkodzenia przedmiotów, podać może poszkodowany do likwidacyi. Gdyby zaś żądanie to Dyrekeya uważała za wysokie; lub, gdyby poszkodowany nie poprzestawał na przeznaczoném mu przez Dyrekeyą wynagrodzeniu: ubezpieczony przedmiot powinien być w całkowitości do wynagrodzenia zaliczonym; a uszkodzony, sprzedany przez publiczną licytacją, na rzecz funduszów ubezpieczenia ruchomości.

C. Ilość wynagrodzenia, stosownie do wysokości poręczenia straty.

Art. 151. Przy ubezpieczeniach częściowych, wynagrodzenie przyznane być powinno przez Dyrekeyą, w takim stosunku do obrachowanej, podług powyżej zamieszczonych przepisów, straty, w jakim nastąpiło poręczenie do ogólnej summy ubezpieczenia. Przy ubezpieczeniach zaś zupełnych, wynagrodzenie następuje w stosunku obrachowanej straty.

Art. 152. Jeżeli przedmioty, za upoważnieniem Dyrekeyi, ubezpieczone w Towarzystwach Ogniovych zagranicznych, ulegają pożarowi; każde z tych Towarzystw, uważane być ma, jako przyłożyć się powinno do wynagrodzenia wykrytej szkody, w stosunku poręczenia straty.

D. Potrącenia z przepisów wynikające.

Art. 153. Gdy udowodnioném zostanie, że znaki ubezpieczenia, o jakich mówi art. 108, w czasie wydarzonej pogo-rzeli, nie były przybite na zabudowaniach, w których ruchomości uległy pożarowi, Dyrekeya mocna jest od wynagrodzenia potrącić 5 procent na rzecz funduszów ubezpieczenia ruchomości.

Art. 154. Potrącenia, wynikać mogące ze szczegółowych zastrzeżeń, przy ubezpieczeniu przyjętych, o jakich mówi art. 60 i następne, Dyrekeya, podług zasad temi zastrzeżeniami oznaczonych, dopełniać jest mocną.

E. Przypadki zupełnego odmówienia wynagrodzenia.

Art. 155. Dyrekcyja nie może przyznać żadnego wynagrodzenia, gdy pogorzel nastąpiła:

1) przed czasem rozpoczęcia ubezpieczenia, oznaczonym przepisami art. 68;

2) po ustaniu ubezpieczenia, w przypadkach wskazanych w art. 95, 105, 114, 115, 116, 118, 119 i 122.

Art. 156. Dyrekcyja ma zasadę do zupełnego odmówienia wynagrodzenia:

1) jeżeli ubezpieczony podał cudze przedmioty za własne; bez uwiadomienia o tém Dyrekcyi, i zadeklarowania ubezpieczenia na rzecz osoby trzeciej;

2) jeżeli w planie, lub opisie budowli, okazuje się rozmyślna nierzetelność, wpływająca na błędne oznaczenie stopnia niebezpieczeństwa;

3) jeżeli przedmioty pogorzałe, ubezpieczone były w Towarzystwie Ogniwém zagraniczném, bez upoważnienia Dyrekcyi;

4) jeżeli o zmianach, w ciągu ubezpieczenia zaszłych, Dyrekcyja nie otrzymała wiadomości w czasie, art. 113, przepisany;

5) jeżeli ubezpieczony, lub w jego imieniu działający, nie czyni doniesienia Dyrekcyi o nastąpionej pogorzei, w terminie art. 127 oznaczonym;

6) jeżeli, przy zachowaniu ksiąg, rejestrów, kontrol lub dzienników, przez Dyrekcyją oparaflowanych, tudzież ksiąg handlowych, albo innych dowodów, nie może być wykazaniem, jaka ilość, a w przypadku artykułami 61 i 62 przewidzianym, jaka wartość ubezpieczonych przedmiotów, rzeczywiście znajdowała się w czasie pogorzei;

7) jeżeli, dla zniszczenia cech wiarogodności ksiąg, przez Dyrekcyją oparaflowanych, takowe uznane są za nieważne, wedle przepisu art. 104; a inne dowody okazują się niedostatecznemi.

Art. 157. Ubezpieczony utracą całkowicie prawo do wynagrodzenia:

1) jeżeli rozmyślnie zbrodni podpalenia przedmiotów ubezpieczonych, sam przez się, lub przez namowę, dopuszcza się;

2) jeżeli, wedle przepisu art. 139, sądownie dowiedzionym mu zostanie fałsz lub oszustwo;

3) jeżeli uratowane przedmioty ukrywa, i takowe do wynagrodzenia podaje.

W powyższych wypadkach, oprócz utraty prawa do wynagrodzenia, oskarżony ulega właściwym karom w drodze sądowej; a nadto, zagnalonym być może, sposobem exekucyi administracyjnej, do zwrotu kosztów, z wyprowadzenia śledztwa wynikłych.

ODDZIAŁ III.

o wypłacie wynagrodzenia.

Art. 158. Przyznane wynagrodzenie za zgorzałą lub uszkodzoną własność ruchomą przez pożar, wypłacane jest całkowicie, zaraz po przyznaniu, w Kassie Dyrekcyi Ubezpieczeń, lub właściwej Kassie Głównej Gubernialnej, albo Powiatowej, stosownie do żądania poszkodowanego.

Art. 159. Przy ubezpieczeniach na rzecz osoby trzeciej, wynagrodzenie nie może być téjże osobie, jako poszkodowanej, wypłacone; bez zezwolenia na piśmie tego, kto zawarł ubezpieczenie.

Art. 160. Jeżeli zbrodnia lub podstęp, na szkodę funduszów ubezpieczenia ruchomości, już po nastąpiącej wypłacie, odkrytą i udowodnioną zostaje, Dyrekcyja ma prawo ściągnąć nieprawnie pobrane wynagrodzenie, w drodze exekucyi administracyjnej.

VI.

TARYFA

OPLATY SKŁADEK

Od ubezpieczenia Ruchomości od pożaru,

ZATWIERDZONA

PRZEZ

KOMMISSYĄ RZĄDOWĄ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I DUCHOWNYCH,

na rok 1844.

DZIAŁ przedmio- tów.	KLASZA zabudo- wań.	P r z y p a d e k.			
		1.	2.	3.	4.
		Od 1,000 WARTOŚCI UBEZPIECZONEJ.			
I.	I.	Od 1 do 2	Od 2 do 3	Od 3 do 9	Od 9 do 15
	II.	" 2 — 3	" 3 — 4	" 4 — 11	" 11 — 18
	III.	" 3 — 4	" 4 — 6	" 6 — 15	" 15 — 24
	IV.	" 4 — 6	" 6 — 8	" 8 — 18	" 18 — 28
II.	I.	" 2 — 3	" 3 — 4	" 4 — 11	" 11 — 18
	II.	" 3 — 4	" 4 — 5	" 5 — 14	" 14 — 23
	III.	" 4 — 6	" 6 — 8	" 8 — 18	" 18 — 28
	IV.	" 6 — 9	" 9 — 12	" 12 — 24	" 24 — 36
III.	I.	" 3 — 4	" 4 — 5	" 5 — 14	" 14 — 23
	II.	" 4 — 5	" 5 — 6	" 6 — 16	" 16 — 26
	III.	" 5 — 7	" 7 — 9	" 9 — 20	" 20 — 33
	IV.	" 7 — 12	" 12 — 16	" 16 — 28	" 28 — 40
IV.	I.	" 4 — 5	" 5 — 6	" 6 — 16	" 16 — 27
	II.	" 5 — 6	" 6 — 7	" 7 — 18	" 18 — 30
	III.	" 6 — 8	" 8 — 10	" 10 — 22	" 22 — 36
	IV.	" 8 — 13	" 13 — 18	" 18 — 30	" 30 — 45

Spis rzeczy.

	Str.
I. Wiadomość o dotychczasowych Instytucjach ubezpieczających w Królestwie Polskiem	1.
II. Ukaz Najwyższy stanowiący Dyrekcyą Ubezpieczeń	11.
III. Postanowienie Rady Administracyjnej przepisujące Organizacyą Dyrekcyi Ubezpieczeń	13.
IV. Postanowienie Rady Administracyjnej zatwierdzające Ustawę o zabezpieczeniu nieruchomości od strat z pożaru wynikających	23.
Ustawa o zabezpieczeniu nieruchomości od strat z pożaru wynikających	24.
V. Postanowienie Rady Administracyjnej zatwierdzające Ustawę o zabezpieczeniu ruchomości od pożarów	50.
Ustawa o zabezpieczeniu ruchomości od pożarów	51.
VI. Taryfa opłaty składek od zabezpieczenia ruchomości od pożarów, na r. 1844	94.

Ostrzeżenie. Wzory, o których na str. 33 w art. 40, i na str. 43 w art. 80 ustępie *b* jest mowa, dołączone będą w jednym z następnych zeszytów.

Sprostowanie. Na str. 37, w wierszu 20, *zamiast* art. 54, *być powinno* art. 53.

